

כ"ק רוב

בלימוד החסידות ובדרכי החסידות

טלה אוכד באוסטרליה
התוועדות עם
הרב אשר פרקש

ח"י חוליות
ותפילת שמונה עשרה
פניני חסידות
בסוגיות הדף היומי

ניצוצות במזרח
מארבע כנפות הארץ:
סינפור

הזרת מנחם

**יפה נדרשת: לרגל יומא דהילולא של
כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע, ג' תמוז**

הגאון רבי אברהם ברוך פבזנר שליט"א, רב
קהילת חב"ד בפריז, צרפת, מותח קווים לדרכי
לימודו של רבנו, מגלה טפה משולחן העריכה
של ספרי תורתו, ומגולל סיפורים שחווה
בשליחותו במחיצת גדולי הדור

ובתורתו יתגה יור

מדוע חיפשו הגאונים אנשי ירושלים מבקר תורני שדווקא אינו חסיד, ומה הפטיר הגר"ב זולטי לאחר שקלא וטריא בעניין שטחי ארץ הקודש • מהי השאלה שהעלה ה'מנחת יצחק' ערב שחרור בני הערובה באנטבה, והיכן ביקש הגר"ח צימרמן למצוא שעה של קורת רוח בעולם הזה • הגאון רבי אברהם ברוך פבזנר שליט"א, רב קהילת חב"ד בבירת צרפת ועורך סדרת 'חידושים וביאורים בש"ס' ו'הדרנים על הש"ס' מתורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע, משוחח לרגל יום ההילולא עם 'כי קרוב' וחוזר לרגעים נאדרים בקודש בבית מדרשו של רבנו, משתף באנקדוטות אישיות במחיצת גדולי הדור, ומשרטט את שקיעתו המופלאה של רבנו בתורה בלימודה לעצמו והפצתה לרבים במשך שנות דור

הרב יהודה כהן
הביא לדפוס: מנחם יעקובוביץ

מעמדים מרומים.
רבנו זי"ע באמירת
מאמר חסידות בעת
התועדות בבית
מדרשו

נמם ורילה

מקום שמחשבתו של אדם - שם הוא נמצא

כת"ר אמוץ על עריכתם של כמה ספרים הכוללים חידושים ושיחות תורניות שהשמיע כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע. נשמח לשמוע אפוא על המעמדים בהם זכה לשמוע את הדברים מפי קדשו של רבנו עצמו, ואולי נקדים ונשאל: מתי החל כת"ר לעסוק בלימוד ועיון בתורתו של רבנו לעומקה?

כבר ביושבי בשבת תחכמוני בישיבת חב"ד הוותיקה בכרינואה, בפרברי פריז, הייתי לומד יחד עם חבריי בעיון רב את דברי תורתו של רבנו שהתפרסמו בשנים ההן - לפני יותר מ-50 שנה - והגיעו לידנו. התעמקנו בשיחות והשקענו זמן רב להבין ולברר כל מהלך ושלב בדברים - על מה מבוססת הקושיא, מה הייתה ההוה אמינא ומה התחדש למסקנה, וכך בתהליך שלם גילינו את העומק המופלא שבדברי תורתו של רבנו. מאוחר יותר, נסעתי ללמוד באופן קבוע בישיבת 'תומכי תמימים' המרכזית שבחצר ליובאוויטש, וזכיתי להשתתף בעצמי ב"התוועדות" של רבנו, בשנים תשל"ג-תשל"ו. הייתה זו חוויה מיוחדת במינה. ההתוועדות נמשכו מספר שעות, ובמהלכן, לצד דברי התעוררות וביאורים בדרך חסידות חב"ד, היה רבנו נושא מדברותיו פלפולים עמוקים ורחבים. אנו, הבחורים והאבוכים הצעירים, היו מאזינים לדברי רבנו בעמידה ומתאמצים לשמוע, לקלוט ולא לאבד אף טיבה. מעבר למאמץ הפיזי של העמידה והמאמץ השכלי של הבנת השיחות, שהקיפו מספר רחב של נושאים, הייתה זו גם חוויה נשמית עמוקה שכל הכוחות היו מרוכזים בה, וכך לאחר כל התוועדות היינו מותשים לחלוטין ונזקקנו למנוחה...

הדברים שרבנו נשא באותן התוועדות חדרו בנו השומעים בחדרי המוח ובעומק הנפש. לא רק דברי ההתעוררות; גם כשרבנו עסק ב'לומדות' ובביאורים וחידושים בכל חלקי התורה, היו הדברים נאמרים ברוח מיוחדת, וחתרו תמיד גם להוראה בעבודת האדם לקונו, ומשכך הדברים השפיעו עלינו מאוד. היו במעמדים אלו רגעים בהם היה ניכר עד כמה גבהו דרכיו של רבנו מדרכינו. אני

בעריכה התורנית של ספרי רבנו, בבקשה להעלות בפני קוראי 'כי קרוב' קווים כלליים לתורתו של רבנו זי"ע אשר השאיר אחריו ברכה. הרב פבזנר הוא בנו של הגה"ח רבי הלל פבזנר זצ"ל, מגדולי רבני אירופה בדור האחרון וממקימי עולה של תורה וחסידות בצרפת. הוא זכה לערוך את סדרת 'חידושים וביאורים בש"ס', כמו גם ספרים נוספים מתורת רבנו. זכינו ובשיחתנו הוא מתאר בשפתו הייחודית רגעים נשגבים במחיצת רבנו, מפרט את האופנים בהם השמיע את דברי תורתו בתקופות שונות ומגלה פנים בתורת רבנו במקצוע הנגלה ובתורת החסידות.

ומדים אנו בסמיכות ליום הגדול והקדוש, יום ההילולא ה"ב של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע. גם כעבור שלושה עשורים לאחר הסתלקותו, אורו הגדול של רבנו רק הולך וזורח ומעיינות תורתו ממשיכים לפכות בכל עוז - הן חוצה והן פנימה. מידי שנה מאות שלוחים חדשים יוצאים להקדיש את חייהם לתיקון עולם במלכות שד"י במסגרת המפעל הגדול של הפצת התורה והיהדות שהקים רבנו, ובמקביל גם העיסוק במשנתו התורנית הענפה של רבנו הולך ונעשה משנה לשנה נחלת הכלל. לקראת יום ההילולא פנינו אל הגה"ח רבי אברהם ברוך פבזנר שליט"א, רבה של קהילת חב"ד בפריז, בירת צרפת, ומראשוני העוסקים

עשו את התלמוד ככדור

כת"ר מתאר שיחות עשירות מכיוונים רבים: כך, מביאור בפשוטו של מקרא בדברי רש"י על הפרשה בא רבנו לבאר מחלוקת ר"מ ור"י 'לשיטתייהו' בש"ס, ומדויק לשון ברמב"ם הוא מגלה עד היכן יכול יהודי להתעלות בלימוד התורה. האם תוכלו לתת סימנים בדרכי הרצאת רבנו את תורתו ואם היו בזה תקופות שונות?

הגמרא אומרת על רבי עקיבא ועל ר' יוחנן בן זכאי, שהתקופות בהן עסקו בדברי תורה נחלקו לשתיים: "ארבעים שנה למד וארבעים שנה לימד". ולכאורה, וכי כשר' יוחנן בן זכאי "לימד" הוא לא למד גם לעצמו? ! וכמו כן גם בתקופה ש"לימד"

לא מסתבר ששמר את תורתו לעצמו בלבד, אלא בוודאי עסק גם בהפצת התורה לאחרים. נראה אפוא שהכוונה היא - באיזה דבר הוא התמקד באופן עיקרי בזמן מסוים, שבו יש לחלק בין תקופה לתקופה.

אם יורשה לנו לומר, כמוכּן בזהירות המתבקשת, נראה כי כך הדבר גם ביחס לרבנו ז"ע שעסק בלימוד התורה בעיון רב מיום עמדו על דעתו, במשך כל ימי חייו. אך את הדברים שכתב, השמיע ופרסם ניתן לחלק באופן כללי לשני החלקים הללו - "לימד" ו"לימד":

קודם שקיבל על עצמו את עול ההנהגה, עסק רבנו בלימוד התורה בעיקר לעצמו. גם בפעמים בהן נשא דברים בציבור אחר שחזקו עליו הוראות חמיו, כ"ק אדמו"ר הרי"צ זי"ע, דברי התורה שנשא היו לרוב עיוניים יותר. הזדמנויות אלו היו, בין היתר, בהתוועדויות שמחת בית השואבה עבור בני הישיבות - נוהג שהתחיל עוד בהיותו על אדמת אירופה.

אמנם, בהתוועדויות הללו הרבה רבנו לבאר דקדוקים בסוגיות הגמרא בעומק רב, על פי פנימיות התורה ודרושי חסידות - זו הייתה דרכו גם במכתבים ששיגר באותה תקופה, בהם העלה על הכתב מחידושו, כמו גם ברשימות שרשם לעצמו באותם ימים, שנמצאו במגירת שולחנו הקדוש לאחר הסתלקותו - אך גם אז סגנון הדברים היה עיוני, ונותר לעסוק בעניינים העומדים ברומו של עולם, אם בסברות עמוקות ואם בדרוש ואגדה.

הגר"ח צימרמן היה נוהג לבקר תכופות בבית המדרש בחצר ליובאוויטש, ולפתוח בשיחה תורנית עם רבנו שלעיתים הייתה נמשכת שבע ושמונה שעות! הוא נהג להתחיל בקושיא של תוספות או של רשב"א בסוגיות שונות, ומשם השיחה כבר התגלגלה לכל רחבי הש"ס...

זוכר לדוגמה את הביאור שנשא רבנו בחג השבועות תשל"ד, אודות החילוק בין גדר תורה לגדר נבואה והמעלה שבכל אחת מהן, כמדויק מלשונות הרמב"ם (לקוטי שיחות ה"ט, פרשת שופטים ג). בשבת שלאחר מכן המשיך רבנו להרחיב בעניין זה, וביאר שיהודי ששמע בעצמו את המצוות מפי משה רבנו היה לו גם דין של "עובר על דברי נביא", נוסף על עצם העברה על דברי התורה. בסיום הדברים פניו של רבנו הרצינו ביותר והוא אמר: הרי התורה היא נצחית, ואיזו נפקא-מינה יש לכל העניין הזה, בשעה ש"מאי דהוה הוה"? וביאר על יסוד תורת הבעש"ט "במקום שמחשבתו של אדם - שם הוא נמצא", שיהודי יכול להתעלות לדרגה כזו שלימוד התורה שלו הוא באופן של נבואה מפי משה רבנו! כשרבנו אמר דברים אלו ראו כולם כיצד פניו הקדושות משתנות, והוא כמו שרוי בעולם אחר...

בדרך כלל בעת ההתוועדות רבנו ישב על כסאו, רכון לכיוון הקהל, וידיי הקדושות היו מוסתרות בקביעות תחת המפה שכיסתה את שולחנו (בשונה ממעמדים אחרים). את דבריו היה רבנו מלווה בתנועות ידיים רבות, אך הקפיד להותירן תחת המפה והקהל לא ראה אותן. במשך תקופה מסוימת מקומי בעת ההתוועדויות היה בראשי של אחת הפירמידות (פארענצ'עס) בצדי בית המדרש, וממרום גובהי מהצד יכולתי לראות כיצד רבנו מנופף בידי כשהוא מקשה קושיא או מציע סברא...

זכורני כיצד בהתוועדות שבת פרשת כי תשא תשל"ה נשא רבנו שיחה עמוקה בביאור גרסת רש"י על החומש, במחלוקת התנאים כיצד הכינו את שמן המשחה ("רבי מאיר אומר: בו שלקו את העקרין, אמר לו רבי יהודה: והלא לסוך את העקרין אינו סיפק, אלא שראום במים שלא יבלעו את השמן, ואחר כך הציף עליהם השמן עד שקלט הריח וקפחו לשמן מעל העקרין"). נקודת הדברים הייתה, שיסודה של מחלוקת ר' מאיר ור' יהודה הוא בשאלה אם המצב ההווה מכריע או המצב העתידי, ועל פי זה ביאר רבנו מחלוקות שלהם במקומות

נוספים בש"ס (ראה אוצר לקוטי שיחות - פרשת תשא, ב. לשיטתיהו - "ההווה לעומת העתיד"). זכורני כיצד צהבו פניו הקדושות של רבנו, והוא התבטא: "כדי לחזק עוד יותר את העניין, הקב"ה עוזר ומצינו מחלוקת נוספת בה הם הולכים בזה כל אחד לשיטתו...". לפתע, תוך כדי דיבור התרוממו ידיו מעל השולחן, והציבור כולו ראה כיצד רבנו מבאר את הדברים בליווי תנועות ידיים נלהבות... זו הייתה הפעם היחידה בה זכיתי לראות מחזה מפעים שכזה.

גיעת התורה. הרב פבנזר שליט"א בשיעור בבית המדרש 770 בברוקלין

ליכי אומר לי כי לאור סיפורי המופתים העצומים שהתחוללו בזכותו ובברכתו של רבנו המפורסמים לכל, אולי אין זאת אלא שרבנו רצה לחולל 'מופת' ולהחיות מת כלשהו, ונצרך לגושפנקא ופסק דין מרב נוסף... על דרך המסופר כן על כמה גדולים וצדיקים.

על כל פנים, באו והעידו אלו שהכירו את רבנו באותה תקופה שקודם ההנהגה, כי על אף פעילותו הרבה האמורה למען הציבור, עדיין באופן כללי היה רבנו כמו אדם לעצמו בעבודתו לקונו ובעינו בתורה. אי לזאת, בהחלט ניתן להצביע כי תקופה חדשה החלה בדרכו מיום שקיבל על עצמו את ההנהגה. בעשור הראשון להנהגתו, אם נרצה לתת סימנים בזהירות כאמור, התמסר רבנו לפעולות להפצת התורה והמצוות. ראו בביורו שהוא חש אחריות עצומה לדאוג לכלל ישראל ולכל יהודי באשר הוא, והוא כמו השתעבד לחלוטין למשא העם וחדל להיות אדם פרטי, והדבר קיבל ביטוי בתוכן דבריו שנשא ברבים. רבנו החל לעורר את קהל שומעיו להוסיף אומץ במלחמה על החינוך הכשר בארה"ב, כולל גם מאבק בהשפעת התנועה הרפורמית על שלל גורוניה (במיוחד על העמדת מחיצות כדת וכדין בבתי הכנסיות בארה"ב או אף הפרדה בחתונות - דברים שלא היה מוכנים מאליהם באותם ימים). כמו כן, דרש ללא הרף להתמסר להפצת היהדות ותורת החסידות ולעסוק בקירוב יהודים לתורה. רבנו הרחיב בתביעה שלא להזניח את לימודי ההלכה למעשה, הדרך כיצד לשמור על קוצו של יו"ד, והרבה דברים בעניין "אל יכוש מפני המלעיגים".

גם דרושי החסידות, בהם רבנו חידש עומקים נפלאים, עסקו תכופות בעניינים הנוגעים לעבודת ה' הפרטית של כל יהודי ובתביעה הבלתי מתפשרת להתמסר כליל לעבודת הבורא, ולא רק בביאורים העמוקים של תורת חב"ד כשלעצמם. היה ניכר שרבנו חש עמוקות את המשמעות המחייבת של היותו מנהיג בישראל, ומשכך פעל בשלל תחומים ונושאים ציבוריים ללא הרף.

מלבד השינוי הניכר בתכני ההתוועדויות, זמנו של רבנו במהלך ימי השבוע - מלבד הזמנים שהקדיש ללימוד התורה בעצמו, כדרכו מימים ימימה - הלך והוקדש יותר לצורכי הציבור. הוא החל לקבל אנשים פרטיים ל'יחידות' ולהדריכם איש איש במצטרך לו, אם בענייני עבודת ה' ואם בצרכים גשמיים. תור ארוך החל להשתרך בכניסה לחדרו, ועם הזמן נקבע הסדר שקבלת הקהל נערכה שלושה לילות בשבוע, החל משעות הערב ועד לפנות בוקר, ולעיתים עד הבוקר ממש. גם כמות המכתבים שהגיעו מידי יום, עם שאלות בכל תחומי החיים, מכל גוונים האנשים ומכל הזרמים, הלכה ותפחה למאות ולאלפים. בסדרת 'אגרות קודש' ההולכת ונרפסת הופיעו עד עתה פחות מחציים של עשרות אלפי המכתבים (!) שכתב רבנו באותן שנים. רבנו גם שיגר ביוזמתו מכתבים לרבנים חשובים ולמנהיגי קהילות בנושאים ציבוריים שונים שעמדו על הפרק, וניצל כל אמצעי השפעה להחזיר עוד ועוד יהודים למחנה ישראל.

הדרך עלך והדרך עלן

בה בעת, גם בשנות הנהגתו הראשונות לא חדל רבנו מלפרסם את חידושי, אם במכתבים לאנשים פרטיים, אם בהערות עיוניות שהוסיף בשולי הגיליון של קונטרסי שיחותיו, אף שנראה כי התוכן הכללי של הדברים שנשא ברבים התמקד בעיקר בדברי חיזוק והתעוררות ובנושאים ציבוריים מענייני השעה.

ניתן להדגים זאת בעניין ה"הדרנים". על פי מה שכתב רבנו הזקן באגרת שנדפסה בסוף ספר התניא, "לגמור השי"ס בכל שנה ושנה ובכל

אמנם, גם בתקופה המדוברת עסק רבנו במרץ - לצד לימודו הרב לעצמו - בפעולות נרחבות להפצת היהדות: עם הניצלו מציפורני הנאצים ימ"ש והגיעו לארה"ב, בקיץ תש"א, הטיל עליו חמוי את ניהול 'המרכז לענייני חינוך' שהקים ומוסדות נוספים, במסגרתם עסק רבנו בעריכה והפצה של תוכניות לימוד וספרות יהודית ענפה שיועדה לכלל עמך ישראל, בגילאים שונים ובשלל שפות, ובפרט ליהודי ארה"ב שעקב תהפוכות הדור היה מצבם הרוחני ירוד פלאים. במקביל עסק רבנו בעריכה והוצאה לאור של כתבי חסידות עמוקים כאשר באותן שנים הביא תחת מכש הדפוס מאמרי חסידות של כ"ק אדמו"ר מהר"ש, חיבוריו של אדמו"ר הרשב"ב ומאמרי ושיחות חמוי אדמו"ר הרי"צ. כמו כן, ההדיר את סדרת שו"ת 'צמח צדק' וה'שדי חמד', ובין לבין אף השיב לשואליו דבר בהלכה ובאגדה.

רבים מאלו שהתקרבו לאורו של רבנו באותה עת וגילו טפח מגדלות התורנית, ידעו כי ניתן לשאול אותו בכל חדרי תורה. הנה תיאור ששמעתי בעצמי מהגאון רבי חיים צימרמן זצ"ל על קשריו עם רבנו בימים ההם. ר' חיים היה אחיינו ותלמידו של ר' ברוך בער ליכוביץ, ה'ברכת שמואל', בישיבה בקמניץ. הוא היה עליו מופלא ששלט בכל חלקי התורה, ובהם חיבר מספר ספרים ('בנין הלכה' על הרמב"ם, 'אורות חיים' על המתנה אפרים, 'אגן הסהר' בעניין קו התאריך, ועוד). לפני שרבנו החל למלא מקום חותנו, היה ר' חיים נוהג לבקר תכופות בבית המדרש בחצר ליובאוויטש, להיכנס למשרדו של רבנו ששכן בסמוך ולפתוח עימו בשיחה תורנית שלעיתים הייתה נמשכת שבע ושמונה שעות! שאלתי אותו פעם כיצד התחילו השיחות הללו. הוא סיפר לי שהוא תמיד נהג להתחיל בקושי של תוספות או של רשב"א בסוגיות שונות, ומשם השיחה כבר התגלגלה לכל רחבי הש"ס...

אחד מידידיו של הגר"ח צימרמן היה הגאון רבי אליהו חזן, מראשי ישיבת 'תורה ודעת' הסמוכה. פעם אמר ר' חיים לרב חזן: אם חפץ אתה בשעה של קורת רוח בעולם הזה, בוא עימי לבית המדרש החב"די ב-770, לשוחח עם הרמ"ש (כך כונה רבנו קודם ההנהגה). הגר"ח

חזן הצטרף אליו, ולאחר שעתים של שיחה פנה ואמר לרבנו ולר' חיים צימרמן: אני מתנצל, אבל איני מסוגל עוד לעמוד בקצב ההיקף והידיעות כאן... הוא עזב את השיחה בעיצומה, כשהגר"ח ורבנו המשיכו עוד כמה שעות בדבריהם בהם "עשו את התלמוד ככדור".

זמן מה לאחר שקיבל רבנו על עצמו את עול ההנהגה, הגיע הרב צימרמן כהרגלו ל-770 להתפלפל עימו בדברי תורה, אולם רבנו כבר לא היה פנוי להיפגש עמו כמו שהיה לפני כן עקב צרכי הציבור שהוטלו על כתפיו. פנה, אפוא, ר' חיים למשרדו של הרב חיים מרדכי חודוקוב ע"ה, מזכירו של רבנו, וביקש ממנו שיכניסו אל רבנו כדי לשוחח עימו. הרב חודוקוב ענה שהרבי עסוק מאוד, אך הוא יכול לקבוע לו פגישה... ר' חיים, שהיה רגיל לגשת ולשוחח עם רבנו בלימוד כל אימת שרצה, נזעק: מה זאת?! לקחון גאון עולם ועשו ממנו רבי!...

אגב, שמעתי מהגר"ח צימרמן סיפור מעניין: פעם צלצל הטלפון בביתו בשעות הקטנות של הלילה ("הרבי ידע שאני לומד בלילות...") אמר הרב צימרמן בחינך. על הקו היה הרב חודוקוב, שאמר לו כי רבנו מבקש שיענה על השאלה הבאה: האם בגדר פיקוח נפש נכנסת רק הדאגה שיהודי יישאר בחיים, או שגם להחיות מתים נחשב לפיקוח נפש? "עניתי מיד שזהו תוספות מפורש במסכת בבא מציעא", סיפר לי הגר"ח. 'התוספות (קיד, ב) מקשים כיצד הותר לאליהו, שהיה כהן, להיטמא לבנה של האישה השונמית, ומתריצים: "יש לומר שהיה ברור לו שייחיהו, לכך היה מותר משום פיקוח נפש". למחרת הרב חודוקוב צלצל אלי חזרה ואמר לי שהרבי מוסר לי תודה ו'פרישת שלום' על המענה...". אין איתנו יודע עד מה, אך בענייני הסיפור הזה אינו פשוט כלל. ברי לי שרבנו הכיר את דברי התוספות עוד קודם שאמרם הגר"ח.

ציין מקור ששפך אור על דברי הירושלמי והגאון הרוגטשובי

בין הדברים שיתף הרב פבזנר שליט"א בהזדמנות בה הפנה לרבנו שאלה על אחת משיחותיו, ובמילים ספורות השיב רבנו תשובה ששפכה אור חדש על הבנת הגאון הרוגטשובי בדברי הירושלמי. לבקשתנו חזר הרב פבזנר על פרשת הדברים:

המדובר היה אודות ה'הדרן' על מסכת תמיד ומדות, שנאמר על ידי רבנו בהתוועדות י' שבט תשל"ב, ויצא לאור בשנת תשל"ד כשהוא ערוך ומוגה על ידו. ב'הדרן' האריך רבנו במחלוקת הרמב"ם והרמב"ן, אם כלי המקדש הם פרט במצות בנין המקדש או שהם מצוה בפני עצמה. באחת ההערות ציין רבנו לדברי הכלי חמדה (פרשת תרומה אות ג) והצפנת פענח (על סהמ"צ מ"ע כ), הכותבים ששיטת הרמב"ם היא כדעת רבי מאיר בירושלמי שקלים (פ"ד ה"ב) ש"השלחן והמנורה והמזבחות והפרוכת מעכבין את הקרבנות", והיות שהם מעכבים את הקרבן, בהכרח שהם כולם מחלקי המקדש שהוא כולל הבית והכלים כאחד. עוד כתבו אותם גאונים, שהרמב"ם נקט להלכה את החילוק האמור בירושלמי שם בדעת רבי מאיר, שאין הכלים מעכבים את כל העבודות אלא "כאן בעבודות שבפנים, כאן בעבודות שבחוץ".

באותה הערה הקשה רבנו על הדברים כמה קושיות, ואחת מהן מכך שהרמב"ם הביא להלכה (הל' תמידין ומוספין פ"ג ה"ב) את הדין שאם מזבח הזהב נעקר, יש להקטיר את הקטורת במקומו, על רצפת ההיכל – ולא כתב שזהו דין מיוחד בקטורת, ואילו את שאר עבודות הפנים אי אפשר לעבוד כשאין מזבח; ומוכח מכך שלדעתו גם בעבודת פנים אין הכלים מעכבים.

לאחר שציאו הדברים לאור עיינתי וראיתי שלכאורה קושיא זו אינה קשה אלא על דברי הכלי חמדה: מפרשי הירושלמי כולם פירשו את כוונת הגמרא, שלאותן דעות הכלים מעכבים רק בעבודות הנעשות בפנים ההיכל, כקטורת ונרות המנורה, אבל לא את העבודות הנעשות בחוץ, דהיינו הקרבת הקרבנות, וכך פירש הכלי חמדה בדעת הרמב"ם. אך בצפנת פענח שם פירש להיפך: לדעת הרמב"ם אין הכלים מעכבים אלא בעבודות חוץ, ואילו בעבודת פנים אין הם מעכבים!

כתבתי על כך לרבנו, וקיבלתי תשובה מופלאה: רבנו הסכים שאכן קושיא זו היא רק על הכלי חמדה, והוסיף שלא רק שקושיא זו אינה קשה לדעת הצפנת פענח, אלא "יש לומר דאדרבא, זוהי מיסודי פירוש המחודש דהראגוצ'בי (דלא ככל מפרשי הירושלמי) דלא מעכבי בעבודת פנים (כקטורת) ובחוץ מעכבי (כדמים) – זבחים נט, א".

כלומר, מה שהרמב"ם כתב שמקטירים את הקטורת גם כשמזבח הזהב איננו ולא פירט שזהו דין מיוחד בקטורת, זהו אחד מהטעמים בשלהם פירש הצפנת פענח שהכלים לא מעכבים בעבודת פנים, ואכן אין זה דין מיוחד בקטורת אלא את כל עבודות הפנים ניתן לעבוד גם בלא מזבח.

אלא שרבנו לא הסתפק בכך והוסיף ביאור נפלא, מהי הגדרה של "פנים" ו"חוץ" לפי פירוש הצפנת פענח; על פי הגדרה זו מתבארת גם סיבת הדבר, מדוע אכן הכלים מעכבים רק בעבודת חוץ: אין הכוונה למקום בו נעשית העבודה בפועל, אלא לגדרה של העבודה. הקטורת, השייכת מעיקרה למזבח הפנימי, נחשבת לעבודת פנים, ואילו זריקת דמים, השייכת מעיקרה למזבח החיצון נחשבת לעבודת חוץ – גם בנוגע לזריקת הדמים ביום הכיפורים על מזבח הפנימי!

ורבנו ציין שמקור פירושו בדברי הגמרא בזבחים (נט, א), שהם מקור הדין שניתן להקטיר גם כשהמזבח נעקר. שם נתבאר, שבנוגע לזריקת הדם הכל מודים שהיא צריכה להיות על המזבח; לפי זה חידש רבנו, שלפירוש הצפנת פענח זוהי הגדרה של 'עבודת חוץ'. הרב פבזנר מתאר, שכשקיבל את תשובת רבנו ועיין בה, היה אחוז השתוממות מהגאונות המופלאה של רבנו, כיצד בציין פשוט לדברי הגמרא העניק הבנה מחודשת לדברים הסתומים שבצפנת פענח...

(המענה של רבנו נדפס בשולי הגיליון

בשיחה הנדפסת – לקוטי שיחות חלק יא, פרשת תרומה ב).

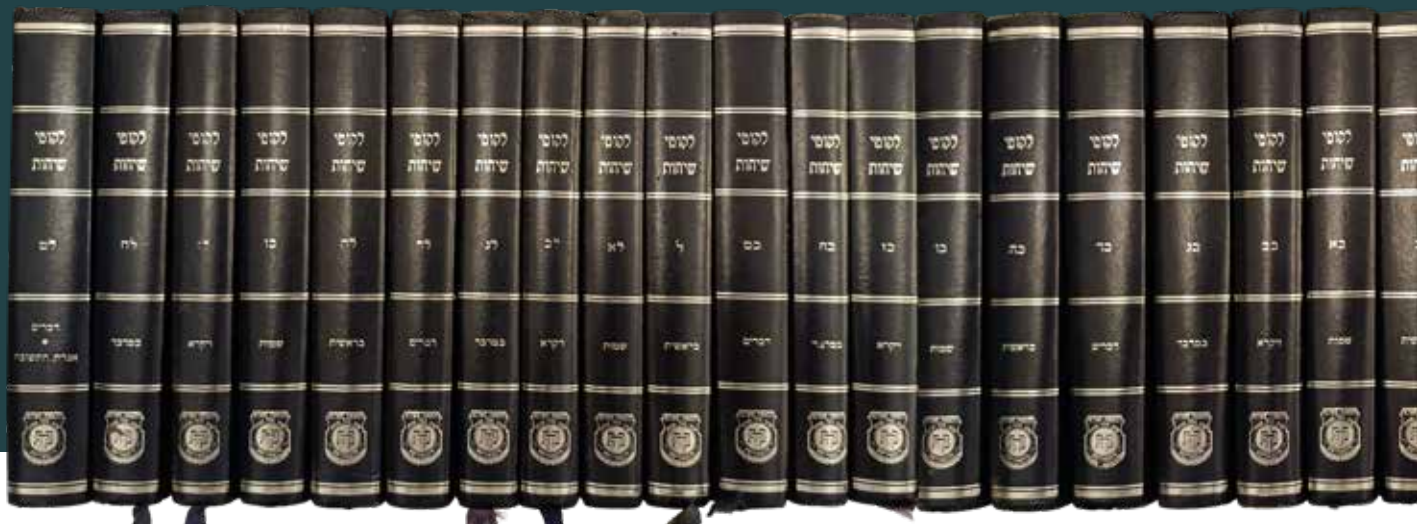
עיר ועיר, לחלק המסכתות ע"פ הגורל או ברצון", נהגו בקהילות חב"ד מקדמת דנא לערוך חלוקה של מסכתות הש"ס בי"ט כסלו, חג הגאולה של רבנו הזקן, ובתקופות שונות העבירו את קיום המנהג ליום ההילולא שלו, כ"ד טבת.

משך שנים לפני שנטל על עצמו את עול ההנהגה, היה רבנו עורך מדי שנה בכ"ד טבת 'סיום' על הש"ס ועל מסכת נדה, ומשמיע פלפול עמוק בנגלה ובחסידות. רק משנים בודדות השתמר בידינו תוכן הדברים שהשמיע, אך ברובן אנו למדים על קיום המעמד מדיווחים עליו בקובץ התורני 'הפרדס' וכיוצא בזה. הפעם האחרונה בה נשא רבנו פלפול בסגנון זה, הייתה בשנת תשי"ב. יש בידינו הקלטה מהתוועדות זו, וניתן לשמוע כיצד רבנו הרצה במשפטים מדודים את פרטי מחלוקות בית שמאי ובית הלל, ריש לקיש ור' יוחנן שבגמרא שם, ולאחר מכן מבאר את סברות מחלוקותיהם של ב"ש וב"ה בכל הש"ס – אם הולכים אחר ה'בכח' או אחר ה'בפועל' (אוצר לקוטי שיחות – פרשת מצורע, ו. וראה אוצר לקוטי שיחות – לשיטתייהו, ב"ש וב"ה).

מיני אז, במשך העשור שלאחר מכן היה מבאר רבנו בהתוועדות י"ט כסלו את המימרא "תנא דבי אליהו כל השונה הלכות בכל יום" שבסיום הש"ס בדרך עבודת ה' וכיוצא בזה, אך ללא ביאור בדרך הנגה עם מבנה של פלפול, קושיות ותירוצים. אך בראשית העשור הגבא אנו מוצאים כי בסיום מסכת עירובין שערך רבנו בהתוועדות כ' מנחם-אב תשכ"ב, יום השנה להסתלקות אביו הרה"ק המקובל רבי לוי יצחק זצ"ל, נשא שקלא וטריא אודות השייכות בסברא בין דברי ר"ש בדין המחשיך חוץ לתחום לדבריו בדין נימא שנפסקה, המובאים בסיום המסכת (אוצר לקוטי שיחות – פרשת בשלה, ה), ובדרך זו המשיך גם בשנים הבאות מכאן והלאה. אין איתנו יודע עד מה, אבל אולי היה זה משום שרבנו חש כי היסודות של הפצת היהדות ועבודת ה' שהניח בשנים הראשונות, כבר חלחלו מספיק ללכות תלמידיו ושומעי לקחו, או אולי משום שחפץ שדברי החסידות יגיעו לחוגי בני תורה. ואכן, החל מאותה תקופה אנו מוצאים אצל רבנו 'הדרנים' רבים שנשא ברבים על מסכתות שונות, בהם פלפל בגליא דאורייתא בהרחבה וגם ביאר כדרכו את הדברים בדרך החסידות ובעבודת האדם, והסביר את הקשר בין תחילת המסכת לסיומה.

מלבד התאריכים הנ"ל החל רבנו לערוך סיומי מסכת ברבים גם בו' תשרי, יום היארצייט אחר אמו ע"ה (שנלב"ע בשנת תשכ"ה), ומספר פעמים אף בהתוועדות יום הולדתו י"א ניסן ובהזדמנויות נוספות. אגב, באחת ההזדמנויות ביאר רבנו שהוא מקפיד לערוך סיום מסכת בימי היארצייט של הוריו, כי הוא חושש למנהג שהובא בפוסקים להתענות ביום השנה, ועל ידי סעודת מצוה נפטרים מהתענית. על כל פנים, אנו כשלעצמנו, מסיימי המסכתות התכופים נמצאנו למדים כמה עסק רבנו בלימוד התורה לעצמו, גם בעת שמשא הדור היה על כתפיו בהיקפים עצומים.

דבר ראוי לציון הוא כי בשנת האבלות אחרי אמו הרבנית, ערך רבנו 'הדרן' בכל התוועדות שהתקיימה בימי החול, כולל גם י"ט כסלו ואפילו בחג הפורים (!), והיה מקדים ש"מצד ענין אישי" עליו לסיים מסכת. לכאורה טעם הדבר היה כי רבנו חשש להשתתף בהתוועדות בשנת אבל ללא שתייחב 'סעודת מצוה', למרות שיש היתרים רבים שיכל לסמוך עליהם גם לכתחילה כדי להסב עם הקהל.

הפך בה דכולא בה. ל"ט הכרכים בסדרת 'לקוטי שיחות', המערכות התורניות על סדר פרשיות השבוע והמועדים בהן כונסו חידושי של רבנו ז"ע בכל מקצועות התורה שהוגהו על ידו ונחתמו בחותמו

כהן זצ"ל היו חוזרים על הדברים בצורתא בצאת השבת ומעלים אותם על הכתב. רובן של הרשימות לא עברו את הגהתו של רבנו, מלבד כשהיו אלו דברים בעלי חשיבות יוצאת דופן, הוראות מעשיות לכלל ישראל, פלפולים שהתפרסמו בכמות תורניות נכבדות בארה"ב (כקובצי "הפרדס" ו"המאור") או דעת תורה בנושאי השעה; שיחות אלו נהג רבנו להגיה פעם ופעמיים, ואף הוסיף להן מראי מקומות והערות עיוניות רבות.

נוסף לכך, רבות בשנים היו עורכים מידי שבוע ביאור שהשמיע רבנו בעבר, אם ברש"י על התורה, אם ברמב"ם או בסוגיות הש"ס, וכותבים אותו כמערכה תורנית מסודרת. את השיחות הללו, שיצאו לאור בקונטרסים מידי שבוע, היה רבנו מגיה בעיון מדוקדק, ועם השנים הן נאספו לסדרת 'לקוטי שיחות' הידועה.

האם במסגרת עבודתכם בעריכת השיחות, אם עובר לאמירתן על ידי רבנו ואם מאוחר יותר בעת הכנת ספריו לדפוס, הייתה לכת"ר וחבריו שקלא וטריא עם רבנו עצמו בדברים שאמר?

"החוזרים" הרשמיים, וכן המזכיר הרב יהודה ליב גרונר ז"ל, היו שואלים את רבנו ומבררים אצלו פרטים מסויימים בתדירות. אך אנו, ביודענו כמה זמנו של רבנו יקר ומחושב לרגעים, התאמצנו ביותר שלא להפריע לסדר יומו ולהקשות על דברים שכבר נאמרו.

כשנתקלנו בפרט שהיה נראה בעינינו מוקשה, היינו מתייגעים להבין את הנאמר, ורק במקרים שלא הצלחנו להבין גם לאחר מספר שעות של מחשבה ועיון, היינו מכניסים לרבנו את השאלה באמצעות אחד המזכירים.

זכורני כיצד עבדנו על עריכת ה'הדרן' על מסכת כתובות שאמר רבנו בהתוועדות חודש ניסן תשל"ג, בו האריך ליישב את שיטת הרמב"ם אם לעתיד לבוא יהיה שינוי ממנהגו של עולם, שלדעת הרמב"ם יהיו שתי תקופות בימות המשיח (אוצר לקוטי שיחות - פרשת בחוקות, ה). התקיינו להבין את אחת הקושיות שהקשה רבנו במהלך השקו"ט, ביישוב הגמרות הסותרות ותירוץ הרדב"ז על השגת הראב"ד. הייתה זו התוועדות שנערכה ביום חול, הקשבנו להקלטה מהדברים פעמים רבות עד שתפסנו לפתע את השאלה אליה התכוון רבנו, ורק לאחר מכן הכנסנו את רשימת השיחה להגהתו.

הייתה גם שיחה נוספת, בביאור מצות גיד הנשה, שנאמרה בהתוועדות ליל ערב חג השבועות תשמ"ו בתמצות רב והיה קשה להבינה. הקדשתי מספר ימים לשמיעת השיחה

שוב ושוב, ולבסוף נתקיימה בי הבטחת חז"ל "יגעת ומצאת" - הצלחתי להבין את מהלך הדברים ולערוך אותם כדבעי (אוצר לקוטי שיחות - פרשת וישלח, ד).

היו כמובן מקרים בהם לא הצלחנו להבין בעצמנו את דברי קדשו

שנים רבות לאחר מכן זכיתי לערוך שני כרכים של 'הדרנים על הש"ס', ובהם ה'הדרנים' שרבנו נשא ברבים וגם הגיה אותם לאחר מעשה והוסיף הערות ומראי מקומות.

"העירני חכם אחד"

מלבד ה'הדרנים', רבנו עסק בכל חלקי התורה והשמיע בהם חידושים וביאורים באופן קבוע. כיצד היה סדר אמירת הדברים בהתוועדות?

בשנת תשכ"ה, לזכרה של אמו, החל רבנו ללמד בהתוועדות מדי שבת קטעים מפירוש רש"י על הפרשה בשיטת לימודו המפורסמת. מיני אז, בכל התוועדות היה רבנו מבאר 'דיבור המתחיל' אחד או יותר מפירושו של רש"י בפרשת השבוע, כשהוא מעלה קושיות רבות בדבריו, ולעיתים גם מציע שקו"ט במפרשי רש"י השונים.

מלבד הביאורים בפירוש רש"י וסיומי המסכתות הנ"ל, נהג רבנו לומר בכל אחד משלושת הרגלים פלפול בנגלה כהשתתפות בכינוס תורה' שמתקיים בחצרו בכל 'אסרו חג', כשלעיתים היה נמשך הביאור גם בהתוועדות בשבתות שלאחר מכן.

עם השנים נוצר מעין מבנה להתוועדות של רבנו: שיחה או שתיים בתחילת ההתוועדות הוקדשו לענייני דיומא, ביאור מעלת היום וההוראה הנלמדת מקביעות התאריך ומפרשת השבוע בעבודת ה', על יסוד דרשי החסידות של רבותינו נ"ע. לאחר מכן היה רבנו נושא מאמר חסידות ולאחר מכן היה דן בנושאים הקבועים: פירוש רש"י על הפרשה. ביאור בדברי אביו הרה"ק רבי לוי יצחק בכתביו על הזוהר לפרשת השבוע. לאחר שייסד את לימוד הרמב"ם היומי

- הוסיף עיון ושקו"ט באחת ההלכות בשיעור הנלמד באותו יום. ובשבתות הקיץ, מפסח ועד ראש השנה - ביאור באחת המשניות בפרק השבועי בפרקי אבות.

חבר תלמידי חכמים בראשות ה'חזור' המפורסם הגה"ח רבי יואל

ימים ספורים לאחר העצרת נערך 'מבצע אנטבה', בו חולצו בשלום רוב בני הערובה. באותו יום הגענו שוב ל'מנחת יצחק', להודות לו על שהכניס את י"ב הפסוקים למעמד התפילה, והוא שוחח איתנו במצב רוח מרומם מאוד על גודל הנס שאירע, וגם על הסיפוק שיש לו מכך שבזכותו נאמרו הפסוקים

ובתקופה הראשונה קבענו את מקומנו ככולל 'צמח צדק' בעיר העתיקה בירושלים.

בראשית שנת תשל"ז עלה בדעת כמה מהשלוחים להכין לדפוס את חידושי של רבנו על סדר הש"ס. הצורך בכך היה ברור: כשהחלו לערוך את הפלפולים של רבנו במסגרת הקונטרסים השבועיים 'לקוטי שיחות' שחזרו ונכרכו בסדרת הספרים, נערכו הביאורים בהקשר לפסוק או מאמר חז"ל הקשור לפרשת השבוע, כשלעתים החידוש שבדברים נבלע בתוככי השק"ט המקומית בשייכות לפרשה או באריכות הביאור בדרכי עבודת ה'. משכך ראינו צורך 'לברור' כביכול מתוך כלל הדברים את חלק החידוש והפלפול התורני, ולהגישו לפני הלומד. כך למשל, חידושו של רבנו בדין הקטר חלבים ואיברים עד חצות לדעת הרמב"ם, נדפס רק בלשון אידיש כשהוא בלוע בין שיחות אחרות לפניו ולאחריו (לקוטי שיחות ח"ג, פרשת צו. אוצר לקוטי שיחות - פרשת צו, א), כשרוב השיחה הנדפסת עוסק בהוראה בעבודת ה' מדין זה, ולא בפלפול הדברים התורני כשלעצמו.

אנכי, יחד עם ידידי ורעי רבי יוסף יצחק גורביץ שליט"א (המכהן כיום כמשפיע בשיבת חב"ד במגדל העמק), ניגשנו למלאכת העריכה. אף כמלכתחילה הבאנו בחיבור זה רק את הדברים שהוגהו כבר על ידי רבנו והשתדלנו לשמור על הלשון המקורית, עדיין העבודה הייתה רבת אחריות: חלק מהדברים תורגמו על ידינו ללשון הקודש, השמטנו את החלקים שלא היו שייכים ישירות לחידושי הסוגיות וסידרנו מחדש את הדברים כך שיבואו על סדר הש"ס. נוסף על כך, מאחר ודרכו של רבנו להרבות במראי מקומות ובהערות שקו"ט תמציתיות בשולי הגיליון, הבאנו בתחתית העמוד את לשונם של הספרים אליהם ציין רבנו, כדי שיהיה ניתן לעמוד בנקל על כוונתו באותן הערות.

כדי להבטיח את דיוק הדברים, הקמנו ועדת ייעוץ וביקורת שהורכבה מהגאונים החסידים אנשי ירושלים רבי זעליג פלדמן ורבי חנניה יוסף אייזנבך זצ"ל, ויבדלחט"א רבי חיים שלום דייטש שליט"א. תפקידם היה להכריע בכל שאלה וספק ולהגיה את הדברים שערכנו.

כאשר דיווחנו לרבנו על תחילת מלאכת העריכה ועל חלקם של הרבנים האחרים, קיבלנו מענה עם דברי ברכה וגם הוראה - שהספר יעבור ביקורת של "מי שאינו חסיד". היה ברור שרבנו חושש שנחוש מחויבים לדבריו ונביא לעיתים דברים שאולי אינם מובנים כל צרכם לציבור. עם התשובה הזו שכנו לרבנים שבחרנו. הם שקלו את הדברים, ואמרו שהאדם המתאים ביותר למשימה זו הוא הגאון רבי שלמה פישר זצ"ל, ראש ישיבת 'איתרי'. הוא היה חריף ובקיא עצום, בעל חוש ביקורת מובהק שלא נרתע מלהביע את דעתו באופן ישיר. תחילה לא חפץ הגר"ש לעסוק בהגהת הספר. הוא חשש שמא הערותיו יתפרשו על ידינו כפגיעה בכבוד רבנו והחסידות. אנו מצדנו הודענו לו כי זוהי דרישת רבנו עצמו שדווקא מי שאינו חסיד יבקר את הספר, ואף הוספנו וסיפרנו שחדשים לבקרים יוצאים לאור קובצי 'הערות' על ידי ישיבות חב"ד, בהן מופיעות באופן קבוע קושיות ושקו"ט על השיחות הן מגמרא והן מסברא, ורבנו עצמו ביקש כמה פעמים שיעירו בדבריו וידונו בהם כדרכה של תורה. לשמע הדברים, הסכים הגר"ש לגשת אל המלאכה.

של רבנו, וזכינו לקבל ממנו תשובות וביאורים קצרים שרשם על גיליון השאלות שהכנסנו אליו. אחת הפעמים שרבנו השיב לשאלה שאני הקטן שאלתי, הייתה דווקא לאחר שהשיחה נערכה ויצאה לאור, ותשובתו הגאונית לשאלתי שולבה מאוחר יותר בספרי השיחות (ראה מסגרת).

בהזדמנות אחרת, זכיתי שרבנו הזכיר בפומבי הערה שהעברתי ע"י אחד המזכירים. היה זה בנוגע למנהגו הקבוע של רבנו שהכריז בסיומה של כל התועדות לבל ישכחו הנוכחים לברך ברכה אחרונה (על המזונות והיין שהיו לפני המשתתפים). לקראת סופה של אחת ההתועדות בשנת תשל"ז, הרחיב רבנו בנוגע להנהגתו זו, וסיפר שהיא מיוסדת על המובא בהקדמת ספר 'לב העברי', שהרמ"א נהג במוצאי יום הפורים להסתובב בין הבתים ולהזכיר ליהודים להתפלל ערבית (רבנו הוסיף בחיך שהדברים קל וחומר: ומה אם בקראקא, שהייתה באותה תקופה עיר ואם בישראל ומלאה תלמידי חכמים וכו'), ואף על פי כן הרמ"א סבב בעצמו בין בתי העיר ולא שלח משהו אחר, על אחת כמה וכמה שבימינו יש לעורר על דבר זה...).

לאחר ההתועדות מצאתי הנהגה כזו מפורשת גם בנוגע לברכת המזון, בספר 'שאלת שלום' על השאלות. שלחתי את הדברים לרבנו, ובהתועדות ל"ג בעומר באותה שנה רבנו הזכיר את הדברים בזה הלשון: "העיריני חכם אחד" שהדבר מובא בספר שאלת שלום, "ומגיע לו יישר כח...".

הבקשה על הכריכה, והברכה שלא איחרה להגיע

לאחר מכן הגיע כת"ר לארץ הקודש, בה ערך מדברי רבנו את הסדרה 'חידושים וביאורים בש"ס'. מה עורר אתכם לעלות ארצה? לשם מה נועדו ספרי ה'חידושים וביאורים', והאם היא זכתה ליחס מיוחד מרבנו?

אכן, הסדרה הזו נערכה בלוויית הוראות ישירות מרבנו ובעריכתה גם כרוך 'מופת' אישי שהתחולל עימי בברכתו, אך בל נקדים את המאוחר.

בשנים תשל"ו-תשל"ח שיגר רבנו מספר קבוצות, שהורכבו בעיקרן מאברכי הכולל שבחצרו לצד מעט בחורים שטרם נישאו, לשליחות מיוחדת בארץ הקודש. מטרת נסיעתם הייתה לחזק את תושבי ארץ הקודש ולעסוק בבניינה והתפתחותה בגשמיות וברוחניות. עד מהרה תפסו השלוחים עמדות מפתח, מהם התמנו לרבני ערים, מהם הקימו ישיבות ואחרים נעשו מנהלי מוסדות או שלוחים ברחבי הארץ. אני זכיתי להימנות, בעודי טרם חתונתי, על קבוצת השלוחים הראשונה,

בפועל, עיקר הערותיו של הגר"ש היו ציונים למקומות נוספים בהם נידונו הדברים או שאלות שהוקשו כבר על הספרים שדנו בדברים בדורות הקודמים, אך לא הוצרכנו לשנות על פיהן מאומה בגוף הדברים.

כשהסתיימה מלאכת העריכה וניגשנו אל ההדפסה, היה זה כבר כמה שנים לאחר חתונתי וטרם זכינו להיפקד בפרי בטן. באותה עת שלחנו לרבנו שני עותקים בכריכה מהודרת, ואני הוספתי כעין הקדשה לרבנו על הכריכה האחורית ובה חתמתי את שמי ושם רעייתי עם שמות אמותינו, כשכוכונתי שרבנו יברך אותנו בזרעא חייה וקיימא. לאחר מכן שמעתי מהמוזכיר מה אירע כשהגיש לרבנו את הספר: רבנו הביט בכריכת הספר בפנים מאירות. לאחר מכן, עוד לפני שפתח את הספר עצמו, הפך את הספר ועיין בכריכה האחורית, שם רשמתי את ההקדשה עם השמות... המוזכיר סיפר לי שמעולם לא ראה שרבנו הופך ספר המגיע לידי כדי להביט בכריכה האחורית מבלי לעיין בתוכו תחילה. היה ברור שהיתה זו הבטה מכוונת על השמות שרשמתי, ואכן מספר חודשים לאחר מכן נולד בנו הראשון.

במחיצת גדולי ישראל

במסגרת השליחות לארץ הקודש, היה כת"ר מהקבוצה שהתיישבה תחילה בירושלים, שם זכה להיפגש וליצור קשר עם כמה מגאוני התורה וגדולי ישראל שבעיר, ובין השאר אף לשמוע מהם על הערכתם והערצתם לרבנו ותורתו. נשמח לשמוע מעט על גדולי ישראל עימם היה לכת"ר קשר באופן מיוחד.

קשר מיוחד בימינו היה לנו, השלוחים, עם גאב"ד העדה החרדית, מרן הגאון רבי יצחק יעקב וייס זצוק"ל, ה'מנחת יצחק'. היו תקופות בהן היינו ממש כבני בית אצלו. שוחחנו עימו לא מעט על תורתו של רבנו, וניכר היה שהוא מעריך בכל מאודו את רבנו (גם בתשובותיו הביא כמה פעמים את דעת רבנו).

אחת הפעמים הראשונות בהן נפגשנו עם ה'מנחת יצחק', הייתה בנוגע לחטיפת אנטבה. תקופה קצרה לאחר שהגענו ארצה נחטף מטוס מהארץ לפריז על ידי מחבלים, והנוסעים היהודיים הרבים שהיו בו הוחזקו על ידם כבני ערובה באנטבה שבאוגנדה. העדה החרדית הכריזה על תענית שעות לרגל המצב, ועל עצרת תפילה מיוחדת של ילדי תשכ"ר.

באותה שנה בחר רבנו י"ב פסוקים ומאמרי ר"ל מיוחדים עבור ילדי ישראל, וקרא להכריז אותם בכל כנס ילדים כסגולה מיוחדת - "מפי עוללים ויונקים יסדת עז... להשבית אויב ומתנקם". חשבנו אפוא שאין דבר מתאים יותר מאשר שהילדים יכריזו בעצרת זו פסוקים אלו שרבנו בחר למטרה זו בדיוק.

כמה שלוחים ואני בתוכם ניגשנו למעונו של הגאב"ד, שקיבל אותנו בסבר פנים יפות על אף סדר יומו העמוס והעובדה שלא קבענו את הפגישה קודם לכן. כשהצגנו את הדף עם י"ב הפסוקים והסברנו את הרקע לדברים, הגאב"ד שמע את דברינו בעניין רב ובסימנים שאל: מהו ה'גדר' של י"ב הפסוקים, האם רבנו התכוון שבפסוקים אלו דווקא יש סגולה מיוחדת לשמירה והצלה, או שהם כשאר פסוקים ודברי תורה, ורבנו רק בחר פסוקים ומאמרי חז"ל בעלי תוכן מיוחד של אמונה וחינוך? נבוכנו למשמע השאלה, ואחד מאיתנו אזר אומץ וענה כי בוודאי יש בפסוקים הללו דווקא סגולה מיוחדת - אם לא מצד תוכנם, הרי מצד עצם העובדה שהם נבחרו על ידי רבנו.

מיד קרא הגאב"ד לספרא דדיינא, הגרא"מ ברייטשטיין ז"ל, והורה

לו להזמין את הגה"ח המפורסם רבי משה וובר זצ"ל, מחשובי חסידי חב"ד בעיר הקודש. יחד הם התכנסו לדיון כשאנו נותרנו להמתין במבואה, ובסופו של דבר יצא אלינו הגרא"מ ברייטשטיין והודיע לנו שהעניין מסודר. ואכן, בעצרת התפילה הש"ץ אמר יחד עם כל הקהל את י"ב הפסוקים.

ימים ספורים לאחר העצרת נערך 'מבצע אנטבה' המפורסם, והחיילים הצליחו לחלץ בשלום את רוב בני הערובה. באותו יום הגענו שוב ל'מנחת יצחק', להודות לו על שהכניס את הפסוקים למעמד התפילה, והוא שוחח איתנו במצב רוח מרומם מאוד על גודל הנס שאירע, וגם על הסיפוק שיש לו מכך שבזכותו נאמרו הפסוקים. לצד זאת הוא הוסיף וביקש מאיתנו לשלוח לרבנו בשמו את השאלה שהעלה בגדרם של הפסוקים.

שלחנו את השאלה לרבנו עוד באותו היום. למרבה התרגשותנו, כשבוע לאחר מכן, בהתוועדות י"ב תמוז, הקדיש רבנו שלוש שיחות ארוכות להסביר מדוע כל אחד ואחד מהפסוקים הללו בפני עצמו מסוגל לשמירה והצלה של כלל ישראל ושל כל יהודי. כשהבאנו את הדברים לפני ה'מנחת יצחק' הוא שמח מאוד, ונהנה מכך שרבנו הגיב לשאלתו בהרחבה.

כמו כן, זכינו לחביבות מיוחדת מאת רבה של ירושלים, הגאון רבי בצלאל זולטי זצ"ל. נוסף לכהונתו כרב העיר כיהן הגרא"מ זולטי כיהן כנשיא ישיבת 'יד אהרן'. הוא היה תלמיד חכם עצום, ומקצת מגדולתו ניתן לראות בספרי 'משנת יעב"ץ' שכתב. חודשים ספורים לאחר שהגענו ארצה, יצא רבנו בקריאת קודש לעסוק בימי 'בין המצרים' בלימוד הלכות בית הבחירה, והשלוחים בירושלים ארגנו כנס עם שיעורים עיוניים בנושא. אנכי יחד עם הרב שלום בער לבקובסקי שליט"א, העומד כיום בראשות כולל האברכים בכפר חב"ד, הלכנו להזמין את הרב זולטי לכנס זה.

בכלל, גדולתו של הרב זולטי לא הייתה רק בכהונתו הרמה, אלא בעצם היותו 'יהודי של תורה', אליה היה מחובר בכל נימי נפשו. לימים שמעתי על פגישתו של הרב זולטי עם רבנו. היה זה כאשר הרב

זולטי נסע לארה"ב בשנת תשמ"ב, ונפגש עם רבנו בהיכל קדשו. מזכירו של הרב זולטי נכנס יחד עמו לרבנו, וסיפר שרבנו שוחח עם הרב זולטי בשני נושאים: על חשיבות הלימוד אליבא דהלכתא גם בעולם הישיבות, וכן דיבר על לבו לנצל את השפעתו על אישי ציבור למנוע את החזרת שטחי אה"ק לידי הערבים. הרב זולטי אמר לרבנו כי הוא סובר שאין למסור את השטחים רק אם מדובר בפיקוח נפש, והחל לדון עם רבנו בגדר ההלכתי של המצב בארץ. המזכיר תיאר שהרב זולטי החל לשאת ולתת בדבר בריתחא דאורייתא, בעוד רבנו ישב ברוגע והביא עוד ועוד מקורות מהפוסקים לדבריו, עד שבסיום הדיון הרב זולטי ואמר שהוא מסכים לדברים...

דומני שגם בסיפור זה רואים אנו כיצד רבנו הניח על הצד את גאונותו האדירה, והתמקד בדאגתו העצומה לכלל ישראל. במקום לשוחח עם הרב זולטי בסוגיות עיוניות יותר, בחר רבנו לעורר אותו לנצל את השפעתו כדי למנוע חזרת חלקים מארץ ישראל. כשהרב זולטי יצא מהיכל רבנו הוא אמר למזכירו: ר' משה [כשכוונתו להגרא"מ פיינשטיין זצ"ל] הוא פוסק הדור, והרבי מליובאוויטש הוא מנהיג הדור...

לסיום, כיוון שהתכנסנו לעסוק בתורתו של רבנו ניתן בהחלט לומר כי "יותר ממה שקרית לפניכם כתוב כאן", ותן לחכם ויחכם עוד. ברוך ה', אנו עומדים בתקופה מיוחדת בה ניכר בגלוי כיצד מתקיימים דברי הזהר הקדוש "צדיקא דאתפטר אשתכח ככולהו עלמין יתיר מבחיויה", וכפי שפירש אדמו"ר הזקן באגרת הקודש בספר התניא, ש"אף בזה עולם המעשה אשתכח יתיר". הלימוד והעיון בתורתו של רבנו הולך וגובר, "דברי תורה הללו פריץ ורביץ", והנהגתו בקודש בדאגה עצומה לכלל ישראל ובמסירות לכל יהודי באשר הוא מוסיפה להאיר את דרכנו כעמוד האש שלפני המחנה, עדי נוכה לגאולה האמיתית והשלמה במהרה. ■

הרב זולטי אמר לרבנו כי הוא סובר שאין למסור את השטחים רק אם מדובר בפיקוח נפש, והחל לדון עם רבנו בגדר ההלכתי של המצב בארץ. המזכיר תיאר שהרב זולטי החל לשאת ולתת בדבר בריתחא דאורייתא, בעוד רבנו ישב ברוגע והביא עוד ועוד מקורות מהפוסקים לדבריו

מבית החיים לחיים יהודיים

הרב מרדכי אברג'ל • סינגפור

בקצה הדרומי של חצי האי המלאי, סמוך לקו המשווה ועל גבול אינדונזיה ומלזיה, שוכנת אחת התופעות המרתקות ביותר של העולם המודרני - סינגפור. העיר-המדינה ששטחה קטן מרוב הערים הגדולות בעולם, הצליחה במשך עשרות שנים בלבד לבצע מהפך שרבים מגדירים כנס כלכלי. ממושבה בריטית מוזנחת שסבלה מעוני ומחסור במשאבים וידעה שפע של מתחים אתניים, הפכה סינגפור לאחת המדינות העשירות והמתקדמות ביותר על פני כדור הארץ.

המדינה הקטנה נטולת אוצרות טבע, חסרה מקורות מים משמעותיים ותלויה כמעט לחלוטין בשכנותיה, אולם דווקא מתוך נקודת פתיחה זו נבנה אחד מסיפורי ההצלחה הגדולים שידע העולם כאשר ליהודים תרומה רבה לו.

שורשיה של סינגפור נעוצים בכפר דייגים קטן ושמו טמאסק. במשך מאות שנים היה האי תחנת מעבר לסוחרים שחצו את נתיבי הים בין סין, הודו והמזרח התיכון. אבל לפני כ-200 שנה זיהה הפקיד הבריטי סר סטמפורד ראפלט את הפוטנציאל העצום הטמון במיקומו האסטרטגי של האי, הוא הקים במקום נמל חופשי, ומהר מאוד החלו לזרום אליו מהגרים, סוחרים ואנשי עסקים מכל רחבי אסיה.

במהלך מלחמת העולם השנייה נכבשה סינגפור בידי יפן, והפכה לזירת קרבות ולסמל קריסת היוקרה הבריטית במזרח הרחוק. לאחר המלחמה שבה המדינה לשליטה בריטית, אבל לפני כשישים שנה הפכה לעצמאית, ובעוד מדינות רבות באזור התמודדו עם הפיכות, שחיתויות ומשברים כלכליים, סינגפור הפכה בהדרגה למעצמה אזורית ולאחת הכלכלות החזקות בעולם. הנמל שלה נחשב לאחד העמוסים ביותר על פני הגלובוס ומהווה צומת מרכזי במסחר העולמי. אלפי אוניות עוגנות בו מדי שנה, ומיליוני מכולות חוצות אותו בדרך בין אסיה, אירופה, אפריקה ואמריקה.

בלב העיר שוכנת קהילה יהודית וותיקה, שמרכזת בבית הכנסת 'מגן אבות' - הלב הפועם של יהדות סינגפור. בית הכנסת השוכן ברחוב ווטרו, בלב המטרופולין, בין גורדי שחקים, מרכזי סחר ורחובות הומים, הוא בית הכנסת הוותיק ביותר במזרח אסיה, בהיותו בן למעלה מ-150 שנה. סביבו מתנהלים חיי הקהילה היהודית המונים מאות נפשות, כאשר במקום פועלים בית ספר יהודי, מקווה טהרה, אולמות אירועים, משרדי הקהילה ומוסדות נוספים, כולל מערכת כשרות מפותחת, חנות למוצרי מזון כשרים ומסעדה כשרה המשרתת הן את בני הקהילה והן את המבקרים הרבים המגיעים מרחבי העולם כולו. לצד בית הכנסת הוותיק קיים גם בית כנסת אשכנזי ושמו 'חסד אל'. במקום נערכות תפילות יומיות, שיעורי תורה סדירים וסעודות שבת וחג. עבור רבים העובדים או מבקרים בסינגפור, המרכז היהודי של סינגפור הפך לבית הרחוק מהבית.

הקהילה מפעילה גם מוזיאון קטן וארכיון היסטורי המתעדים את סיפורם של היהודים שהגיעו לעיר לפני כ-180 שנה. באמצעות מסמכים, תצלומים ופריטים אישיים ניתן לעקוב אחר התפתחותה של הקהילה היהודית באחד המקומות המרתקים בעולם.

קהילת סינגפור - מאז ועד היום

מי שמנצח על הפעילות היהודית הענפה במקום הוא שליח הרבי זי"ע ורבה הראשי של סינגפור, הרב מרדכי אברג'ל שליט"א, כשלצידו יד מינו השליח הרב נתנאל ריבני. הרב אברג'ל נולד בשנת תשכ"ח בפרוץ שבצרפת וגדל בבלגיה. בגיל 17 נכנס לשיבת 'תומכי תמימים' הוותיקה שבעיר מוריסטאון, ניו ג'רזי, שם שקד על תלמודו עד שנת תשמ"ח. בשנים הבאות, עוד טרם נישואיו, שימש כשליח במיאמי, פלורידה, וניצח

על פעילות יהודית עבור הקהילות מבני עדות המזרח המתגוררות בעיר החוף. לאחר מכן הוסמך לרבנות בישיבת 'תומכי תמימים' המרכזית השוכנת בבית המדרש החב"די המרכזי, 770 שבברוקלין.

נסיבות חייו אפשרו לו לרב אברג'ל להשתלם בשליטה בחמש שפות. וכך, כשהוא חמוש בעברית, אנגלית, אידיש, צרפתית וערבית, עשה חיל בהפצת תורה ויהדות כשהוא פונה לכל אדם בשפתו. לאחר נישואיו עם רעייתו הרבנית יצאו בני הזוג בחודש תשרי תשנ"ה - שלושה חודשים בלבד לאחר ההסתלקות המרה של הרבי לישיבה של מעלה - לפעול בשליחותו בקרב יהודי סינגפור המתחדשת. "מוניתי באותה עת לכהן כרבה של הקהילה", מספר הרב אברג'ל, "ומאז ועד היום אני פועל בה ברוחה ובדרכה של חסידות חב"ד. הייתי בין השלוחים הראשונים שהגיע לאסיה, יחד עם הרב מרדכי שמואל אבצן שקבע את מקומו בהונג קונג והרב יוסף חיים קנטור השליח הראשי לתאילנד, כאשר מאז ימי הבראשית הקהילה כאן גדלה והתפתחה עשרת מונים".

הקהילה היהודית בסינגפור מכילה בין היתר משפחות של בני האבות המייסדים של הקהילה היהודית בעיר לצד אנשי עסקים שהגיעו למקום מכל רחבי העולם בשנים האחרונות, ביניהם גם יורדים ישראלים רבים. "כיום ישנן חברות הייטק וחברות ביטחוניות ישראליות חשובות הפועלות בסינגפור, ולכן המדינה מהווה אבן שואבת לישראלים רבים", מספר הרב אברג'ל. "הנוכחות היהודית בסינגפור - למרות שבאופן מספרי מדובר באחוז קטן ביותר של אנשים - בולטת מאוד. היהודים היו שותפים לייסודה של העיר עוד בהיותה מושבה בריטית, כאשר בין אלפי המהגרים שזרמו אליה הגיעו גם יהודים מעירק, בעיקר מבגדד ומבצרה, בהם בני משפחת ששון, כדורי ועזרא, שבתוך שנים ספורות ביססו את מעמדם כסוחרים מצליחים ובעלי נכסים. שמות כמו מאיר, מנשה ועזרא עדיין מוכרים כאן בעיר, ועד היום הזה העיר זרועה בכתי המסחר והמבנים שבנו בשעתם, כשגם רחובות רבים קרויים על שמם. הם אלו שהקימו את בית הכנסת הקיים עד היום ואת הקהילה שאמנם קטנה יחסית בממדיה, אך נחשבת לקהילה מאורגנת ומבוססת ביותר".

השגחה שמיימית מוושגינטון לסינגפור

סינגפור אינה מדינה קלה למגורים. זו מדינה המתבססת על שלטון

למקום לקראת החג עם החנוכייה הגדולה, הלה נרתע ואמר לי: 'חשבת שאתה מתכוון לחנוכייה קטנה שתעמוד בפנית הלובי... בשום אופן לא אפשר להעמיד חנוכיית ענק שכזו!'

"שבת בדאגה למשרדי כשראשי מהרהר אחר מקום אחר, והנה פגשתי אחד מחברי הקהילה שאמר לי: 'אני מכיר גוי אחד, קוריאני במוצאו, המאמין בקדושת התנ"ך. הוא מנהל מרכז מסחרי במרכז העיר, ומי יודע - אולי הוא יואיל להרשות להעמיד את החנוכייה במרכז המסחרי שלו.' שלעצמי פפקתי באפשרות זו, אבל הגעתי למשרדו של הגוי וראיתי על השולחן ספר תנ"ך פתוח. הלה נכנס והתיישב מולי, ושוחחתי עימו על נס חנוכה כשהוא מגלה התרגשות רבה לשוחח עם רב יהודי ועוד מהאפשרות שביכולתו לסייע לו בהעמדת החנוכייה. 'כל ימי רציתי לעזור לעם הספר, העם שקיבל את ספר הספרים!' אמר כשכולו נרגש. הוא הסכים מיד להצבת החנוכייה בכניסה למרכז המסחרי שבניהולו, וזה היה המיקום הטוב ביותר שיכולתי רק לחלום עליו. כך, בסופו של דבר, גלגלה ההשגחה שפרסום הנס הגדול בעיר יתקיים בזכותו של אותו חסיד אומות העולם."

השיחות שחוללו מהפך

ועתה לסיפור של אור הצומח דווקא ממקומות של חושך בלתי צפויים. סיפור המשקף גם את המציאות עימה מתמודדים השלוחים בסינגפור.

"מעשה היה באישה יהודייה שלצער הלב הייתה נשואה לנכרי", מספר הרב. "מדי פעם היא השתתפה בפעילויות שערכנו, אבל הקשר שלה עם הקהילה היה די רופף, מה שמנע מאיתנו לשוחח

עמה על צורת חייה הפסולים - תופעה שלצערנו פושה ביהדות התפוצות. "ויהי היום והאישה ילדה בן למזל טוב - יהודי כמובן. האישה בישרה לנו על לידתו, ואף שקלה לערוך לו ברית מילה, אלא שלמרבח הצער התינוק נולד חולה מאוד ולאחר זמן מה נפטר. האם הייתה בצער גדול, וכאשר נודע לי על הפטירה טלפנתי אליה לנחמה על האובדן הקשה. לתדהמתי, בתוך השיחה סיפרה לי האישה כי היא מתכוונת לשרוף את גופת הילד, רחמנא ליצלן, במקום לקבור אותו כדין. הזדעזעתי מהדברים והסברתי לה בקצרה על גודל ערכה של נשמה יהודית והגוף שהתקדש בכניסתה בו. אמרתי לה כי גם אם הגוף יצא לאוויר לעולם למשך זמן קצר - קודש הוא וחלילה לשרוף אותו באש, אלא יש לקבור אותו בכבוד כיאה לצלם אלוקים וכמנהג המסורת היהודית."

"ניסיונות השכנוע שלי ושל רעייתי הרבנית לא היו קלים. רק לאחר מספר ימי שכנוע טלפנה אלינו האישה ואמרה לנו: 'שכנעתם אותי בחשיבות הקבורה. החלטתי אפוא לרכוש עבור בני המנוח חלקת קבר, שם הוא ייקבר כמסורת ישראל'. שמחנו כמובן לשמוע את הדברים מפה, והאישה המשיכה ואמרה: 'לאור שיחותינו הרבות הוספתי ורכשתי שתי חלקות קבורה נוספות לצד בני - אחת לי ואחת לבעלי, כאשר בבוא עיתנו רצוני שניקבר כולנו באחוזת קבר משפחתית..."

"שמענו את הדברים ובירכנו אותה באריכות ימים ושנים, כשאני מוסיף שרכישת חלקת קבר מחיים היא סגולה טובה לכך, אך הייתי מוכרח להעמיד אותה על טעותה. 'בעלך', אמרתי בעדינות, 'אינו יהודי, ולפי ההלכה עדיף לא לקבור יהודי לצד מי שאינו יהודי'. לא ידענו איך האישה תגיב על הדברים, אך למרבה תדהמתנו היא השיבה: 'תנוח דעתך כבוד הרב. השיחות עמכם לא רק שכנעו אותי בחשיבות הענקת מנוחה נכונה לבני המנוח אלא גם על חשיבותה של הדת היהודית בכללה. החלטתי לשוב לגמרי לחיי היהדות ולשמור מצוות. ובאשר לבעלי - הותרתי לו ברירה אחת מהשתיים: או שהוא לומד יחד עמי על היהדות ומתגייר כהלכה כדת וכדין או שניאלץ להיפרד ואני אמצא לי בעל יהודי כשר. כעת ברור לי כי לאחר מאה ועשרים שנה רצוני לנוח מנוחת עולמים רק לצד בעל יהודי בלבד', סיימה האישה.

"אכן", מסיים הרב אברג'ל, "מי כעמך ישראל, גוי אחד בארץ."

קשוח, דמוקרטי במידה מסוימת אך זרוע חוקים רבים ורגולציה מקיפה. "כל הקמה של מוסד, כל יבוא של מוצר וכל יוזמה חדשה דורשים אישורים חדישים", אומר הרב אברג'ל. "יש פיקוח צמוד ובירוקרטיה קפדנית בכל עניין. כמו כן, בשל ריבוי הדתות במדינה גם העניין הדתי רגיש במיוחד". ואכן, סינגפור מורכבת מאוכלוסיות רבות ומגוונות. בצ'ינגטאון ניצבים מקדשים בודהיסטים עתיקים, בליטל-אינדיה נישאים באוויר ניחוחות של קטורת ותבלינים צבעוניים, וברובע קמפונג-גלאם בולטים מסגדים מוסלמים. הגיוון האתני דורש אפוא יד חזקה כדי שהעניין הדתי לא יצא מכלל שליטה. לא פלא כי סינגפור בולטת בעולם כולו גם בתחומי הסדר והניקיון המפורסמים שלה. הרחובות מצוחצחים, התחבורה הציבורית פועלת בדיוק כמעט מושלם, ושיעורי הפשיעה נמוכים במיוחד. מאחורי המציאות הזו עומדת מערכת חוקים קשוחה. עבירות כמו השלכת פסולת, יריקה ברחוב או ונדליזם גוררות קנסות כבדים ולעיתים אף ענישה פיזית.

ההיבט הפחות נח בגישה ממשלתית זו הביא לכך שכאשר הרב אברג'ל עמד בתחילת דרכו ונקט ביוזמות שונות להרחבת הקהילה, היה עליו להתמודד עם אתגרים לא פשוטים. "דבר פלא ארע לי באותה ימים", משחזר הרב אברג'ל. "היה זה בראשית דרכנו בשליחות, בשנת תשנ"ה, כאשר הזדמן לי להיות בארצות הברית. באותה עת ערך נשיא ארה"ב דאז, ביל קלינטון, טקס בו הכריז על הענקת 'מדליית הזהב של הקונגרס' - העיטור האזרחי הגבוה ביותר בארה"ב - לכבודו ולזכרו של הרבי ז"ע. השתתפתי באירוע המכובד בושינגטון, בו נכחו דיפלומטים ובכירים רבים, וכיניהם גם מי שכייה

באותם ימים כשגריר סינגפור בושינגטון, מר סלפן רמנתן. הלה היה אדם נעים שיחה, ממוצא הודי, ישבנו ושוחחנו רבות, ובפניי הוא הביע הערכה רבה לרבי ולעם היהודי. הפכנו לידידים טובים ושמרנו על קשר הדוק. לאחר מספר שנים התמנה מר רמנתן לשר החוץ של סינגפור וכעבור זמן מה הפך לנשיא המדינה. הייתה זו השגחה פרטית של ממש. דלתו הייתה פתוחה בפניי, וכל בעיה ביורוקרטית שנתקלתי בה והתקשיתי לפותרה בכוחות עצמי הפנית אלי, והוא אכן סייע לנו בדרכים רבות."

מובן כי להתנהלות הקשוחה של המשטר הסינגפורי יש גם צד חיובי בכל הקשור לאנטישמיות הנעדרת מהמדינה, על אף האוכלוסייה המוסלמית הרבה. סינגפור גם שוכנת כאמור בין מדינות מוסלמיות - מלזיה בצפון ואינדונזיה בדרום - אך המיעוט המוסלמי במדינה מתון באופן מובהק. "מעולם לא הותקפתי בכל צורה שהיא על ידי מוסלמי, ואינני מכיר יהודי שהותקף ככה. אמנם אני לא מאמין גדול בשלום אוטופי, אבל הממשלה שולטת ביד רמה באמצעות מקל חובלים, ולזכותה ייאמר שהדבר נעשה בהצלחה רבה. בסינגפור לא מאפשרים כל גילוי של אנטישמיות. כך למשל, כאשר לאחר טבח שמחת תורה החלו ניסיונות לעריכת הפגנות נגד ישראל, השלטונות עצרו מיד את המפגינים והבהירו להם שאם ברצונם לעורר מהומות הם יגורשו מהמדינה. מאז יש שקט ושלווה. בכלל, יש במדינה שיתוף פעולה בין ראשי הדתות, ולי עצמי יש קשרים טובים עם האימאם של הקהילה המוסלמית. אחרי הטבח, האימאם נזירדין מוחמד נסיר פרסם מכתב גינוי, וקרא להפגנת סולידריות של הקהילה המוסלמית כלפי הקהילה היהודית בסינגפור."

הקוריאני והחנוכייה

שיתוף הפעולה והגישה החיובית של האזרחים המקומיים מסייעים לקהילה בדרכים בלתי צפויות, כפי שמספר הרב אברג'ל. "לא אשכח", הוא משתף, "כיצד בשנים הראשונות לבואנו לסינגפור ביקשנו לערוך הדלקת נרות חנוכה בפרסומי ניסא במרכז העיר, כדרך שהורה לנו הרבי. חיפשנו אחר מקום מתאים לכך, אך הודרכה היה מאתגר עקב שיקולים שונים. לאחר מאמצים הצלחנו לאתר יהודי שבבעלותו היה מלון גדול במרכז העיר. שוחחתי עימו ודיברתי על ליבו שיאפשר לנו להעמיד חנוכייה בכניסה למלון בימי החנוכה והוא הסכים, אך כאשר הגעתי

השלוחים לסינגפור הרב מרדכי אברג'ל והרב נתנאל ריבני לצד חנוכיית הענק ברחוב המרכזי בעיר

בין רועה ישראל לצאנו

הצעיר האוסטרלי שזה מקרוב בא החליט שהוא חייב לכתוב מכתב לרבי < התורה עצמה מלמדת על דרכו של רועה ישראל הראשון וממנו לקח לרועי הדורות > ושלוש הטעויות של קרח עלולות להיות גם הטעויות שלנו

וברצונו ללמוד ולהכיר את שורשיו. הוא נשאר איתנו בישיבה למשך מספר ימים, ומיד ראינו במוחש כיצד נדלק בו הניצוץ היהודי. הבחור גמע את כל הנלמד בצימאון שלא ידע רוויה, ובעיקר רצה לדעת איך מקיימים תורה ומצוות בפועל ממש, ולמעשה הוא נשאר בישיבה למשך כמה חודשים.

בימים ההם, היה הרבי מרבה לשאת שיחות בפני הקהל בימות החול, ואלו היו משודרות בו זמנית לרחבי העולם באמצעות קווי הטלפון. היינו יושבים בישיבה ומאזינים לשיחות, כאשר אחד מאיתנו היה מתרגם אותן מאידיש לאנגלית עבור התלמידים הצעירים שנוקקו לכך.

ביום י"ג מנחם-אב נשא הרבי שיחה בפני קהל ילדים ששבו ממחנות הקיץ בניו יורק ובאו עם מדריכיהם להתפלל תפילת מנחה בבית מדרשו. במעמד המדובר נשא הרבי מדברותיו והפיק הוראות מעשיות מפרשת ואתחנן, כאשר בשיעור החומש היומי למדו את עשרת הדברות. בין השאר, הרבי ביאר במילים פשוטות את ההוראה שלמדים מעשרת הדברות המתחילים בתיבות "אנכי ה' אלקיך" ומסיימים "וכל אשר לרעך". הדברות הללו נראים ממש מן הקצה לקצה. בתחילה מדובר בעניינים רוחניים של אמונה וידיעת ה', ובסיומם הדברים יורדים עד לגשמיות כפשוטה, שביחס לממון או חפץ של הזולת - אפילו שווה פרוטה בלבד - קיים ועומד האיסור "לא תחמוד" ו"לא תתאוה", אף שזהו דבר פשוט ממש.

ואכן, את זאת התורה מלמדת אותנו - אמר הרבי - שיהודי צריך לייקר את האיסור "כל אשר לרעך" כמו את חובת הידיעה "אנכי ה' אלקיך". גם ילד מבין את מעלת הדיבור "אנכי ה' אלקיך" ויודע שיש לשמור על האמונה במסירות נפש בהיותה יסוד היהדות, ואם כן, עליו להגיע לכך שגם איסור חמדת "כל אשר לרעך" יהיה יקר עליו. גם חפץ שלכאורה אין לו כל חשיבות לגביך, וייתכן שגם לגבי זולתך אין לו ערך, מכל מקום אסור לקחתו או אף לחמוד אותו.

כשהסתיים שידור השיחה בהיכל הישיבה, וכשזו תורגמה גם לאנגלית, ניגש אלי הצעיר שהגיע לישיבה לפני ימים אחדים ובפיו שאלה בדבר הלכה למעשה. הוא סיפר לי שמצא לאחרונה ברחוב שני מטבעות שבינתיים נמצאים בכיסו, ועכשיו אחר ששמע שהרבי מדבר על חשיבותה של פרוטה והזהירות בממון הזולת, הוא רוצה להחזירם לבעליהם, ונפשו בשאלתו מה ההלכה אומרת שעליו לעשות עם המטבעות... אלו היו מטבעות בערך קטן, שביחד היו בקושי כערך דולר אוסטרלי אחד. אמרתי לו שכיוון שאין למטבעות סימן ההלכה היא שהמטבעות שייכים למוצא, אך יש יראי ה' הנוהגים להניח מציאות כאלו בקופת צדקה, ואכן כך הוא עשה.

אחר כך בא אלי הצעיר שוב ושיתף אותי שבדעתו לשגר מכתב לרבי ולספר לו על הרושם הטוב שנוצר בו לשמע השיחה ועל ההנהגה הראויה שלמד ועשה בעקבותיה, ולכן הוא מבקש שאני וחבריי, התלמידים השלוחים, נלמד אותו כיצד כותבים מכתב לרבי. אנו מצדנו די נרתענו. ניסינו להסביר לו שהרבי מאוד עסוק - כאמור, היה זה בשנת תשנ"א, אז נשלחו אל הרבי מדי יום מאות מכתבים ופקסים, כאשר רבים מהם היו נוגעים בדיני נפשות -

שיטת החסידות הדגישה מראשית ימיה את מעמדו המיוחד של הצדיק, וסיפורים אינספור מתארים את הדבקות וההתקשרות של תלמידים וחסידים לרבותיהם באמונת צדיקים, דבר שבדור האחרון הלך והתפשט בקרב כל החוגים. ברם, לאמיתו של דבר מקור העניין מקדמת דנא, מאז היות ישראל לגוי. דבר זה בא לידי ביטוי מובהק בפרשיות התורה הנקראות בשבועות אלו: משבוע לשבוע התורה מספרת לנו דברים שאירעו בין דור המדבר לבין הרבי הראשון של עם ישראל - משה רבנו, ושוב ושוב מתברר שכאשר היה חסר בהתקשרות, בהתמסרות ובהתבטלות לצדיק הדור אירעו דברים בלתי רצויים. הן במתאוננים, הן בשילוח המרגלים, הן במעשה קרח ועדתו, והן בדיבור השלילי על משה רבנו - "וידבר העם באלקים ובמשה" - שהביא את הנחשים השרפים.

הצד השווה בכל המאורעות הללו, וממש ניתן לראות שהתורה מכוונת אותנו להתבונן בכך, הוא שהם באים ללמדנו כמה היה נוגע עניין ההתקשרות למשה רבנו בזמנו וכך גם ל"אפתטותא דמשה" שבכל דור ודור, כלשון תיקוני הזהר. למרות שאנשי דור המדבר היו דור דעה שראו נסים ונפלאות שנעשו על ידי משה ביציאת מצרים ובהליכתם במדבר, ובעיניהם חזו בעלייתו להר סיני כדי לקבל את התורה מהקב"ה, מכל מקום, העדר ההתמסרות למשה הביא אותם למדרגות נמוכות שכאלו.

בה בעת, מהכיוון השני, אנו למדים על מעלתו של רועה ישראל. כיצד למרות כל המקרים הללו שנגעו אליו ישירות, הוא מוחל על כבודו ועושה הכל כדי להשיג מחילה וסליחה עבור החוטאים, הולך בעצמו אליהם ומתחנן לפניהם לבל יחמירו את מצבם, גם כשהוא סופג לעג וקלס, ונופל על פניו בתחינה לפני ה' למענם. ללא ספק, אירועים אלו חושפים את פנימיותו של משה רבנו ומהווים הוראת דרך לרועי ישראל שבכל דור על הצורך להקריב עצמם להצלת כלל ישראל וגם לישועתו של טלה בודד הנפלט מן העדר, כסיפור המדרש המפורסם.

מכתב מאוסטרליה - ובחזרה

בשנות בחרותי היה נהוג שתלמידים מבוגרים - אחרי לימודם בישיבה גדולה - היו נוסעים בשליחות רבנו למשך שנה בישיבות שונות במדינות רחוקות, על מנת לחזק את הישיבות ותלמידיהן, כמו גם את היהודים באותם מקומות. וכך, בשנת תש"ן נסעתי למלבורן, אוסטרליה, לשקוד על התורה, כשבתוך כך גם זכינו להשפיע לטובה על רבים מתושבי הסביבה - צעירים ומבוגרים - ולקרבם לתורה ומצוות.

סיפורנו אירע בתחילת חודש מנחם-אב תשנ"א, כאשר נכנס להיכל הישיבה צעיר מקומי לבוש במראה זרוק. פתחנו בשיחה עמו, והלה סיפר כי הוא יהודי ושמו משה, אך הוא אינו יודע דבר מיהדותו

ומשכך יש לשקול אם כתיבת מכתב כזה אכן מצדיקה את טרחתו של הרבי, שגם היה פותח בעצמו את כל המכתבים ומשיב עליהם. כשלעצמנו חשבנו שזהו עניין שולי למדי, אך הצעיר התעקש שהוא מעוניין לכתוב לרבי מכתב, כי הוא מרגיש שמחה רבה על שקיים מיידית את הדברים שהרבי דיבר אודותם בשיחתו.

למראה עקשנותו לא הייתה לנו אפוא ברירה, ולימדנו אותו איך כותבים מכתב לרבי ובאיזו דרך משגרים אותו – זה היה באמצעות משלוח פקס למזכירות הרבי, ואכן כך הוא עשה.

בדרך כלל, בתקופה המדוברת, עקב העומס הגדול במזכירות מקובל היה להמתין לתשובה כמה שבועות ולעתים יותר, אך למרבה ההפתעה לא עברו כמה שעות והנה התקבלה התשובה ממזכירות הרבי. היינו המומים. מענה מידי מהרבי באותם ימים היה יקר המציאות – והנה דווקא לצעיר הזה שמקרוב בא הגיעה תשובה מיידית.

ובכן, מה הייתה תשובת הרבי? זו הייתה תשובה קצרה, כדרכו בקודש: בשורה ראשונה נכתב בתיבות אלו: "ואשריו שהחזיר כל הני"ל". ובשורה השנייה נכתב: "צריך לראות לשמור ההתנהגות בחיי היום יום, ע"פ הלכה תורה ומצות כשו"ע, ויקבל הוראות מהרב מורה הוראה". והמענה הסתיים בתיבות "אזכיר על הציון".

ההתפעלות שלנו, התלמידים השלוחים, מהאנקדוטה הזו הייתה עצומה. ראינו כמו עינינו מהי גדלותו של רועה נאמן לישראל. הרבי עוסק בדברים שברומו של עולם כאשר משא העם על כתפיו, כל רגע יקר לו מפי, והוא מוצא לנכון להשיב מיידית לנער בלתי מוכר באוסטרליה הרחוקה על מכתבו ולעודדו על שקיים מצוה ולהדריכו בהמשך דרכו בחיים.

זוהי דרכה של תורת אמת ותורת חיים, הרואה את המשמעות האמיתית של כל פרוטה, את ערכה של כל מצוה ואת מעלתו של צעיר – בגיל או בדיעות – שזה עתה עושה את צעדיו הראשונים בעולמה של תורה. לזאת זוכים על ידי ההתקשרות ברועי ישראל שבכל דור.

משה ותורתו אמ"ת

את הסיפור של קרח בפרשתנו כולנו מכירים, וחז"ל מוסיפים שהמחלוקת שלו על משה רבנו התמקדה בשלושה דברים הנרמזים בתיבת אמ"ת, אשר לכן בני קרח צעקו מן האדמה "משה אמת ותורתו אמת, ואנו בדאיין". אמ"ת ראשי תיבות: א'הרן מ'זוזה ת'כלת. אהרן, כיוון שקרח התרעם על הכהונה. מזוזה, על שטען שבית מלא ספרים פטור מן המזוזה. תכלת, היא טענתו שטלית שכולה תכלת פטורה מן הציצית.

מה טמון בדברים אלו דווקא שעליהם יצא קצפו? הרבי ביאר באחת משיחותיו (אוצר לקוטי שיחות – קרח ד, עיין שם באריכות) לקח עשיר ביותר הנלמד מהטענות הללו, והוסיף כי בדרך רמז שלושתן נרמזות באותיות השם 'קרח'.

שלוש האותיות ק'ר'ח' יש בהן דמיון זו לזו בצורת כתיבתן – שלושתן קרובות לצורת האות ה', אלא שבאות ה' יש שלושה קווים – שניים מחוברים, שהם הירך הימני המתחבר לגג האות, והקו השלישי בצד שמאל הנפרד מהם ועומד בפני עצמו. לעומתה, באות ק' הקו השמאלי יורד למטה מהשורה, באות ר' חסר הקו השלישי, ובאות ח' הקו השלישי מאוחד ללא הפסק.

מה ההסבר לדבר?

כידוע, האות ה' בעלת שלושת הקווים קשורה לבריאת העולם, כמאמר חז"ל (בראשית רבה יב, י) "בה' נברא העולם הזה". דבר זה מתבטא בכך שהבריאה מיוצגת בשלושת העולמות "בריאה" "יצירה" ו"עשייה", וכנגדם באדם ישנם שלושה "לבושים" וכלי ביטוי לנפש – מחשבה דיבור ומעשה.

עולמנו הוא עולם המעשה, ובחיינו של יהודי בעולם הזה "לא המדרש עיקר אלא המעשה" – קיום המצוות בפועל ממש. לשם מה אפוא באה המחשבה? להתבונן קודם קיום כל מעשה מצוה, ולדאוג שיעשה ככוונה הראויה. והדיבור למה בא? ללמוד את הדברים ולהוציאם בפה. ולאחר המחשבה והדיבור מגיע העיקר – המעשה בפועל.

אם תשאלו: אם צורת האות ה' היא המבטאת את הדרך הנכונה לחיי אדם בעולם הזה – מחשבה דיבור ומעשה – למה יש בה הפסק בין המחשבה והדיבור לבין מעשה?

התשובה היא: שלב המעשה הוא ירידה של ממש לעולם הגשמי, ולכן ההפסק שקודם המעשה הוא כעין תמרור המזהיר את האדם לוודא שהמעשה ייעשה בכוונה הרוחנית הראויה – בלי להתלכלך מהגשמיות שבסביבתו, ועד שעל האדם לשום אל ליבו את ריחוקו מלמעלה ולעמוד בתשוקה לדבוק באלוקות.

דוגמה לדבר: הכל יודעים שיש מצוות שהגוף נהנה מהן, כדוגמת אכילה בשבת ויום טוב. ומעתה, ללא הקדמת הכוונה הראויה, באמצעות הלימוד במוח והתעוררות רגש הלב, מעשה האכילה כפשוטו יכול ח"ו להוריד את האדם "למטה מן השורה". לכן נדרש ההפסק קודם המעשה, על מנת לוודא שהקו השלישי המסמל את המעשה לא יבוא מיד לאחר המחשבה והדיבור, אלא לאחר מתן תשומת הלב שהמעשה ייעשה כראוי, וכמו כן יורגש בו הצימאון והתשוקה לקרבת ה' – שנוצרו דווקא בעקבות החציצה וההפסק – כמו בשלבים שקדמו לו, המחשבה והדיבור, שהם עליונים יותר וקרובים אל המקור.

עתה מבינים אנו את המסתתר בצורת האותיות של השם 'קרח': באות ק' יורד הקו השלישי "למטה מן השורה", והדבר בא להראות שהמעשה אינו מאוחד ומקביל לקו הימני אלא נופל ויורד למטה ממנו. היינו שהאדם בוחר לעשות את מעשיו שלא על פי הוראות התורה וכללי ההלכה ח"ו, אלא הוא יורד למטה יותר עד שמתגשם בתאוות היתר או איסור ח"ו.

לעומת זאת, באות ר' אין כלל קו שלישי – שלב המעשה. דהיינו שלפעמים אדם לומד תורה במחשבתו ומתפלל לה' בפיו, אך הכל נותר בעולמות המחשבה והדיבור בלבד והאדם מתענג בהם ודי לו בכך. הוא אינו מוביל את הדברים למעשה בפועל, ובכך העיקר חסר בעבודתו.

כמו כן, באות ח' אין כל הפסק וחציצה בין שלושת הקווים, והמשמעות היא שחסר לאדם כלל הצימאון להתעלות בקודש – מאחר שלדידו אין הפרדה בין הגשמיות והרוחניות. הדבר מסמל תפיסה שלפיה כל דרכי עבודת ה' שוות בדרגתן – כביכול אין להכיר בנחיתות של הגשמיות, ומאידך גיסא יש לשלול את השאיפה להתעלות רוחנית. משכך, ברור שהאדם עלול לטעות בדרכו בחיים. ומכאן – לשלוש הטענות של קרח כלפי משה: טענת הטלית מרוזנת באות ק', בה הקו השלישי יורד למטה מן השורה ללא נאמנות לקווים האחרים. וזו טענת קרח: אדם שהוא בבחינת "טלית שכולה תכלת", דהיינו שהוא עוסק בקיום המצוות במעשה מתוך ביטול אל הקב"ה – תכלת מלשון כליון וביטול – האם גם הוא זקוק ל"ציצית" המסמלת את אהבת ה' ויראתו והדבקות במדרגות עליונות?

כך גם לגבי טענת בית מלא ספרים שיהא פטור מן המזוזה – דבר הרומז לאות ר' שנעדר ממנה הקו השלישי שכנגד המעשה. אדם שכולו ספרים, תורה ורוחניות – טוען קרח – האם גם הוא זקוק למזוזה, קיום המצוות במעשה?!

והטענה שכנגד כהונת אהרן מקבילה לאות ח', בה הקו השמאלי מחובר לקודמיו, דבר המונע את תחושת הצימאון לעלות בקודש. ואכן, לדידו של קרח אין מקום בישראל לעבודת "כהן גדול" – מצב של התעלות והתנתקות מהעולם הגשמי, כזה שעליו נאמר "ומן המקדש לא יצא". אך זו כמובן טעות חמורה, שהרי האמת היא שכשנמצאים למטה בעולם הזה נדרש מהאדם לעמוד בצימאון ותשוקה לאלוקות, ואילו כשהוא בוחר להתעלם ממעלת עבודת אהרן ואין לו צימאון וכיסופים לקדושה, חייו הרוחניים נעשים יבשים והוא הולך מדחי אל דחי.

לחיים, לחיים ולברכה! קרח, כידוע, היה אדם גדול ופיקח, אך היה חסר לו הביטול למשה רבנו. וכאשר חסר הביטול, אף שיש לאדם כוונות ומחשבות טובות הוא עלול ליפול בטעויות המסומלות באותיות ק'ר'ח'. רק כשהתקשרות למשה עומדת איתנה, אז יכול האדם לבטח דרכו בידועו שחיינו מתנהלים על פי רצון ה' שנמסר לו על ידי משה עבדו. לחיים!

הלכות טריפות בגן עדן

אלו טרפות בבהמה: נקובת הוושט (ס, מב)

ידוע שהתורה ישנה בכל עולם, וכידוע שבגן עדן עוסקים בלימוד התורה, כמבואר בגמרא פרק הפועלים קמיפלגי במתיבתא דרקינא אם בהרת קדמה לשער לבן כו', ובדאי אין שייך שם לימוד ענין בהרת גשמית, שהרי הגן עדן העליון מופשט מגדר מקום ותבנית גשמי, ואם כן איך שייך שם ענינים גשמיים? אלא ענין הבהרת שם הוא ברוחניות סגירו דנהורא עילאה, דהיינו מניעת המשכת והתפשטות השפע האלקי. ועל דרך זה הוא בכל הדינים, כמו נקובת הוושט שהיא טרפה הנה אצלינו הוא נידון בהמה גשמית שתטרף הבהמה ולא תאכל, ובעולם הבריאה יש כמו כן ענין זה בבחינת פני שור מהשמאל. וכיון שעולם הבריאה ועולם העשייה שניהם הם בבחינת גבול, הרי חכמה זו שנמשכה במשנה דאלו טרפות שבעשייה שנקובת הוושט תטרף הבהמה בגשמיות, הוא בחינת כלי לחכמה דבריאה שהוא בבחינת טריפות השור דבריאה אם נקובת הוושט שלו.

(אור התורה וקרא ח"ב ע' תעג)

ושט - בינה עילאה

אלו טרפות בבהמה: נקובת הוושט .. שני עורות יש לו לווושט, חיצון אדום ופנימי לבן, ניקב זה בלא זה - כשר. למה לי למימר חיצון אדום ופנימי לבן, דאי חליף - טרפה .. וושט דאכלה ביה ופעיא ביה, רווח גמרא ליה ופשמה ליה .. וושט אין לו בדיקה מבחוץ אלא בפנים

(ס, מב - א, מב)

ושט נקראת הצניעה, אדום מנחמן - דינים מתערין מינה, והיא ה' שזשס ושס ק"ג על ידי הכל גימטריא ושט (מאורי אור מערכת 1 אות ג) ענין הוושט בפשטות הוא, שדרכו עוברים המאכלים, שהם דברים שיש להם טעם. ובעבודת האדם הוא ענין ההבנה והשגה. וזהו דאכלה ביה ופעיא ביה רווח גמרא ליה ופשמה ליה (שמתארך ומתקצר), שכן הוא גם בענין השכל, שיש בו שינויים, שמביך ומשיג בכמה אופנים שונים. וזהו שוושט יש לו שני עורות, שהם ב' מדריגות בענין ההבנה וההשגה. ענין ההבנה והשגה כפי שהוא כלפי פנים, פנימיות בינה, עור הפנימי, וענין ההבנה והשגה כלפי חוץ, חיצוניות בינה, עור החיצון, דמיניה דינין מתערין.

הפנימי צבעו לבן

וזהו גם מה שהפנימי לבן והחיצון אדום. והיינו, שפנימיות בינה, הוא ענין הביטול לנקודת החכמה, אמיתית השכל, שזהו אמיתית המציאות, עצמותו ומהות א"ס ב"ה. וזהו שצבעו לבן, כמבואר בלקוטי תורה פ' אחרי שהלובן הוא העצמיות של הדבר ואין כאן דבר נוסף רק עצם הדבר לבד, מה שאין כן שאר הגוונים שהם צבע שצובעים בו אדום ירוק, שהצבע אדום הוא דבר נוסף על עצם הדבר, שהיה לבן על דרך משל, ועכשיו על ידי הצבע נעשה אדום, ונמצא זהו הרכבה על עצם הדבר, מה שאין כן גוון לבן שהוא עצמי ואינו צבע.

ולמעלה הוא שהכלים הם מגבילים את האור ועושים בו תמונה להיות אור החסד או אור הגבורה, כמו הגוון והצבע ירוק או אדום הנעשה על דבר הפשוט, שנצבע אותו הדבר הפשוט להיות ירוק סומק כו', שהם אש ומים חסד וגבורה. אבל האורות בעצמן הן בחינת בלי מה בלי מהות, כי האור הוא מעין המאור למעלה מעלה ממהות מדות ואפילו ממהות חב"ד. וזהו ענין גוון לבן שהוא גוון עצמי ואין כאן דבר זולת עצם המהות.

חיצון אדום

אבל עור החיצון צריך להיות אדום, כי תכלית ההבנה והשגה הוא שהשכל יומשך בשבע המדות (שבעת ימי הבנין) ועד לבכך בפועל

במחשבה דיבור ומעשה, כמאמר רז"ל לא המדרש עיקר אלא המעשה, ולכן צריך להיות אדום, אותיות א' דם, דם הוא ענין הגבורות (שלכן צבע אדום בכלל מורה על הגבורות), כי ענין המדות בכללותו הוא ענין ההתרגשות והתלהבות, אלא שצריך להיות גם ענין הא' (א' דם) כדי שיהיו גבורות ממותקות, שזהו על ידי המשכת אור השכל, ובאור השכל עצמו נקודת החכמה, שעל ידי זה ממתקים את הגבורות.

בדיקה מבפנים

וזהו שהבדיקה בספק דרוסה היא לא מבחוץ אלא מבפנים דוקא, לפי שבחוץ הוא אדום וטיפת דם אינה ניכרת, והענין הוא, כי הבדיקה בענין המדות לידע אם הם מדות דקדושה או מדות דלעומת זה, אינה יכולה להיות בעור החיצון, דהיינו כפי שהענין נמשך במדות ובא לידי פועל, כי בהחיצוניות לא תמיד ניתן להכיר ולהבחין ולברר בהשקפה ראשונה בין מדות דקדושה למדות דלעומת זה, כיון שגם מדות דקדושה צריכים להיות באופן של חיות והתלהבות, ועד שנמשך מזה ענינים של גבורות ודינים, ולכן לא ניכר בהם טיפת דם. ודוקא בתחלת המדות כפי שנמשכים ממרח הבינה, שזהו עור הפנימי, פנימיות בינה, שם יכולים לבדוק ולהכיר אם נמשך בהמדות ענין הביטול לנקודת העצמית כנ"ל.

ואי חליף טרפה, והיינו שכאשר העור הפנימי הוא אדום, שההבנה וההשגה היא מתוך התלהבות, ללא ההתיישבות שפועלת נקודת החכמה (נקודת האמת) באריכות ההתבוננות וההשגה, ועד"ו להיפך, כאשר העור החיצון הוא לבן, שההתעסקות בעניני קדושה היא ללא חיות והתלהבות, הרי זו טרפה.

נקובת הוושט

ועל פי הנ"ל יובן נקובת הוושט במשהו, והוא על דרך דכתיב ונוקב שם הוי' מות יומת. והענין בזה, על פי המבואר בקבלה שמחיצוניות בינה נעשה מסך ופרסא בין אצילות לעולמות ב"ע, שענינו הוא שאורות האצילות לא ירדו (יותר מן המדה) למטה בב"ע, וכן לאידך, שהענינים הבלתי-רצויים דב"ע לא יעלו לקבל יניקה מהאורות דאצילות. ונקובת הוושט הוא על דרך דכתיב ונוקב שם הוי', שהוא המשכת האור במקום שאינו ראוי, שנמשך על ידי המסך והפרסא יותר מכפי שנמדד, ועל זה נאמר יומת, שהוא ענין של טריפה.

(על פי ד"ה כרע שכב תשט"ז)

תורה - במשהו

כל נקב צמסכו (רש"י)

גם למעלה באדם העליון יש בחינת אברים הפנימיים שנקובתן במשהו, ואברים החיצונים שאינם פוגמים כל כך. ובזה יובן מה שאמר רז"ל ויתר הקב"ה כו' ולא ויתר על ביטול תורה. כי התורה היא בחינת אברים הפנימיים, שבהם תולה עיקר החיות ונקיבתם במשהו. והמצות רמ"ח אברים דמלכא הם בחינת אברים החיצונים.

(על פי לקוטי תורה מסעי צב, ג)

עבודת התפלה - חיבור מוחין ומדות

מוח - כל מה שבקדירה נדון כמוח, התחיל למשוך - נדון כחות השדרה. ומחויב מתחיל לימשך? .. כמו שני פולין יש מונחין על פי הקדירה, מן הפולין ולפנים - כלפנים, מן הפולין ולחוץ - כלחוץ, ופולין עצמן איני יודע, ומסתברא כלפנים (מב, א-ב)

כל מה שנקדירה - צוגלולת עד שלא התחיל ללכת מן הקדירה ליעשות חוט שהרי חוט השדרה מן המוח הוא צל: על פי הקדירה. לנקום חצור הטואר והגולגולת: ופולין עצמן. מוח שנקדירה הפולין (רש"י)

מבואר בזה (ח"ג רנה, ב) ומרומז גם בגמרא (ברכות כח, ב) דשמונה

דלעילא גם כן, להמשיך גילוי אור א"ס באצילות, וח"י חוליות ממוחין שבראש על ידי בחינת דעת העליון, והוא שורש ענין התפלה באומרו ברוך אתה ה', בכל ח"י ברכות שמונה עשרה שהן ח"י המשכות מלמעלה למטה בח"י חוליות.

והענין הוא, שעיקר המכוון בתפלה הוא שמבקשים שיהיה אור א"ס ב"ה שלמעלה מהשתלשלות "ברוך" ונמשך למטה בבחינת ההשתלשלות. וזהו ברוך אתה הוי"ו היינו שמבקשים שיהיה התהוות והמשכת שם הוי"ו מבחינת "אתה", שהוא אור א"ס שלמעלה מעלה משם הוי"ו, כי שם הוי"ו מורה על השתלשלות המדרגות יו"ד צמצום ה' התפשטות וי"ו המשכה כו', וההארה הנמשכת בהשתלשלות מדרגות אלו אינה אלא הארה מצומצמת לבד לגבי האור א"ס שלמעלה מהשתלשלות, וזהו ענין הבקשות בשמונה עשרה, שיהיה ברכה והמשכת הארה רבה ועצומה מלמעלה מסדר ההשתלשלות, דהיינו ברוך אתה והיינו בבחי' שם הוי"ו.

ורופא חולי עמו ישראל ומברך השנים על דרך משל, הוא הכלי שבו מתגלה אלקותו ית' למטה בגשמיות כשנותן חיים ובריאות לחולים וברכה על פני האדמה, ובאתה חונן לאדם נמשך האור בדעת דהיינו להמשיך לאדם דעת באלקות גם למי שאין דעתו חזק בהתבוננות ימשיך ויחונן לו דעת להשיג מגדולתו יתברך (ומכיוון שהמשכת האורות בכלים הוא על ידי הדעת שהוא התפלה, לכן הברכה הראשונה מברכות האמצעיות היא חונן הדעת). נמצא שכל בקשות שבשמו"ע הם כלים לגילוי אלקותו ית' ממש למטה.

ועוד כידוע ומבואר בזהר דלית ברכתא שריא באתר ריקניא [= שאין הברכה שורה במקום ריקן], דהיינו שאי אפשר להיות המשכת האור אלא אם כן יש כלים שישורה בהן, לכן אנו מבקשים ענינים רפואות החולי וברכת השנים וכן כל הברכות דשמונה עשרה שהם כלים שבהם יהיה השראת אור א"ס, אבל עיקר המכוון הוא שיהיה המשכת אור א"ס. ועיין בפרדס בסופו (שער ל"א פ"ח) בענין ח"י חוליות שהם נגד ג' ווי"ו יסע ויבא ויט, ג' אבות חסד גבורה תפארת שהם כלים לבחינת הדעת הנמשך לתוכן ממות הדעת על ידי חוט השדרה כו'.

(תורה אור הוספות קכב, ד ואילך. לקוטי תורה בלק ע, ד ואילך)

מהמחול אל הלב

תלתא קני הוו, חד פריש לליבא (מ"ב, ב)

הקנה שרואב את הלחלוחית שבמוח וממשיכה ללב ולריאה. והענין הוא, דהנהגה כמו שהמים מצמיחים כל מיני תענוג, כך על ידי הקנה נמשך בחינת התענוג באלקות מהמוח, כשמתבונן בהפלאות ורוממות אור א"ס איך שהוא מופלא ומרומם מגדר עולמות דגם העולמות היותר עליוני' אינם בערך הא"ס כלל, דלכן אני ד' לא שנית, שאין שום שינוי כלל מקודם שנברא העולם לאחר שנברא העולם משום שאינו בערך כלל, וכשמתבונן בזה באריכות ההתבוננות הרי מאיר האור במוחו ומתענג מאד על הפלאות ורוממות הא"ס, ועל ידי הקנה נמשך ההתבוננות הזאת בלב גם כן, שבא לאהבה בתענוגים והוא מה שמתענג מאד על אלקות ונמשך בבחינת דביקות עצומה לדבקה בו ית', וכמאמר זכור אב נמשך אחריו כמים, דכמו שטבע המים לדבק, כמו כן על ידי התענוג שמתענג על אלקות הרי הוא מתעורר באהבה עצומה לדבקה בו.

וזהו דכתיב קנה חכמה קנה בינה, שהקנה ממשיך המוחין אל המדות. ולכן בקנה יש ששה טבעות (ראה פרדס שער ערכי הכללים ערך קנה. מאורי אור אות ק' סל"ז), וקנה עם הכולל בגימטריא ששה פעמים הוי"ו, והיינו שהקנה ממשיך בחינת שם הוי"ו בששה מדות, דהיינו המשכת מוחין במדות.

(על פי תורת שמואל תרל"ב ח"א ע' רז. ספר המאמרים תרצ"ב ע' שדמ)

איך הגיעו כל החיות למדבר?

זאת החיה אשר תאכלו, מלמד שתפס הקב"ה מכל מין ומין והראה לו למשה, ואמר לו - זאת אכול, וזאת לא תיכול (מ"ב, א)

ובפירושו על התורה כתב רש"י "מלמד שהיה משה אוחז בחיה ומראה אותה לישראל זאת תאכלו וזאת לא תאכלו".

והגע עצמך:

בני ישראל היו אז במדבר, שמלבד "נחש שרף ועקרב", אין שם מאומה. ולפתע, בשעה שמשה הוצרך ללמד את בני ישראל פרשה זו, המציאו לו - בהיותו במדבר - דוגמא מכל סוגי החיות שבכל העולם, אלפי סוגי חיות מכל קצוי תבל, עד לקצה העולם, גם מאוסטרליא וכו', כדי שיוכל להראותם לבני ישראל.

ובפרש"י שם מוסיף: "וכן בעוף", היינו, שמשה רבינו הראה לבני" את כל סוגי העופות שבעולם - ריבוי גדול ביותר, כדברי הגמרא (להלן סג, ב) ש"לעופות טהורים אין מספר"; ומוסיף עוד: "אף ברצעי המים אחז מכל מין ומין והראה להם" - שיש בהם ריבוי מופלג, ואת כולם המציאו למשה ממעמקי הים... ועוד בהיותו במדבר, שאינו מקומם של הדגים!

והרי זה ענין נפלא - נס גדול ביותר - שלא מצינו דוגמתו בשום מקום, וזאת כי כאשר מדובר אודות לימוד התורה, אין פלא בכך שמתרחש נס!

ולכן, כאשר משה רבינו הוצרך ללמד את בני ישראל פרשת "זאת החיה וגו'" - נודמנו אליו למדבר כל הבהמות והחיות והעופות והדגים שבעולם, כדי שיוכל להראותם לבני ישראל ולומר להם "זאת תאכלו וזאת לא תאכלו", שידעו כיצד להתנהג כשיבואו לידם.

וענין זה מבטא ומדגיש את גודל המעלה שבלמוד התורה - שכאשר צריך ללמוד תורה, אין פלא כלל שמתרחשים נסים הכי גדולים, דמאי קמ"ל?! בני ישראל צריכים ללמוד תורה - אזי נעשה נס, ונס גדול! ולא זו בלבד שנעשים נסים, אלא עוד זאת, שלגבי גודל הענין דלימוד התורה, אין לנס ערך ותפיסת מקום כלל; לא "מרעישים" אודותיו כלל, כיון שזה לא נחשב לדבר גדול ועיקרי. הענין העיקרי שהוא תכלית העילוי, ובו החיות והלהט - הרי זה לימוד התורה, "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן את תורתו", ולגבי זה - אין שום דבר בעל ערך ותפיסת מקום!

(על פי תורת מנחם חס"ד ע' 121 ואילך)

עשרה ברכות שבתפלה הם לנגד ח"י חוליות שבשדרה.

והנה מבואר כאן שח"י חוליות השדרה אחוזים ומקושרים כולם בחוט השדרה המחברם ותחילתו של החוט הוא משני פולין שבראש ממול אחורי העורף, והוא כח המחבר לח"י החוליות עם המוחין שבראש, להמשיך מוחין וחיות מן הראש אליהם ולחבר את כולם כאחד אל הראש.

והענין בזה בעבודת התפלה יובן בהקדים המבואר בכמה מקומות, שיש ג' חללים בראש, והן ג' מוחין - מוח החכמה מוח הבינה ומוח הדעת, ונקראו באדרא רבה (זהר ח"ג קמ, א-ב) תלת חללי גלגלתא, ומוח הדעת עומד למול העורף לנגד מוח חכמה ובינה כמו צורת סגול. ונמצא שב' פולין הנ"ל נמשכין ממוח הדעת שעומד סמוך לעורף, ומהם נמשך חוט השדרה, היינו שעל ידי מוח הדעת נמשך כח התחברות של ח"י חוליות.

וענין מוח הדעת היינו המשכת גילוי אלקות על ידי ההתבוננות בגדולת ה' להתפעל מזה באהבה ויראה שנקראים תרין דרועין.

ועל ידי ההתעוררות באהבה ויראה, מעורר מלמעלה אתערותא

מבחן בתכנית

כאיש אחד

המבחנים על חוברות הלימוד "אוצר לקוטי שיחות כלל ישראל" יתקיימו בשני מוקדים

ירושלים

יום חמישי ג' תמוז
באולם חסדי יוסף
רח' שמואל הנביא 67
בין השעות 19:00-20:30
תפילת ערבית בשעה 20:30
ולאחרי זה התוועדות

בני ברק

יום רביעי ב' תמוז
בבית המדרש נחלת אשר
רח' יהודה נחשוני 1
בין השעות 19:00-20:30
תפילת ערבית בשעה 20:30
ולאחרי זה התוועדות

« בדיקת המבחנים וחלוקת המלגות במקום »
« שי לכל משתתף במבחן - הספר אוצר לקוטי שיחות כלל ישראל »

תינתן גם האפשרות להבחן בעמדות נדרים פלוס
ביום חמישי ג' בתמוז בין השעות 19:00-23:00
לנבחנים באופן זה לא יחולק הספר והמלגה תיטען בכרטיס לב לדעת הקבוע שבידם

לפרטים חייגו: 072-221-9050 שלוחה 5 / בין השעות 15:30-13:00

התוועדות
וסעודת הילולא

קהל שוחרי החסידות מוזמנים להתוועדויות לרגל יום ההילולא ה-32 של
כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע שיתקיימו לאחר המבחנים, החל משעה 20:30

ירושלים

עם המשפיע
הגה"ח הרב חיים שלום דייטש שליט"א
ראש כולל צמח צדק בעיר העתיקה

בני ברק

עם המשפיע
הגה"ח הרב יעקב יוסף קופרמן שליט"א
משפיע בישיבת תומכי תמימים קרית גת